

Šiame numery

Ar pakankamai pažįstame lietuvių daile?
Aušra Marija Jurašienė apie vilkduobes kultūrininkams Lietuvoje.
Roizijaus gimtinėje.
Reprezentacinė ar tik susineštinė dailės paroda?
Prano Bagdo apsakymas.
Dr. Jonas Jakštas apie Švėkšnos monografiją.

Kertinė paraštė

AR PAKANKAMAI PAŽIŪSTAME LIETUVIŲ DAILĘ?

"Apie Čiurlionį žinau daug, bet apie kitus lietuvių dailininkus — tik trupinius", taip vienoje parodoje pasigundė apyjaus tautietis. Ir pridūrė: "Kodėl dailės bičiulių draugija, jei tokia yra, neišleidžia knygos su mūsų žymiausių grafikos, tapybos, skulptūros ir kitokių meistrų aprašymais, jų kūrybos trumpa analize ir pan. Nesvarbu, kokia kalba: lietuvių ar anglų. Svarbu, kad jų kūryba būtų įstatyta į bet kokius meno istorijos rėmus. Mums verčiau reikia lietuvių dailę nagrinėjančių knygų".

Šiame priekalšte yra daug taisybių. Mūsų nuovoka apie savuosius dailininkus yra labai paviršutiniška. Žinome galybę pavardžių, bet nežinome, kodėl tas ar kitas dailininkas yra reikšmingas, kokie jo kūrybos savitumai ir kokie ryšiai su mūsų ir pasaulio menu.

Siemet bus daug kalbama ir rašoma apie M. K. Čiurlionį jo šimto metų gimimo proga. Čiurlionio genijus, be abejo, nusipelnė ypatingo dėmesio. Jis turėtų būti giliau įsprautas į Vakarų kultūros sąmonę. Todėl raštai apie jį šviesiomis kalbomis šiuo metu labiau pasitarnautų, negu paklodiniai straipsniai mūsų periodikoje. dažnai pakartoja visiemis žinomas faktus. Pateiktina, kad apie Čiurlionį būtų rašoma su tokia pat gaivumu, kaip tai ne per seniausią yra padaręs K. Žoromskis to paties "Draugo" kultūrinio priedo puslapiuose.

Vis dėlto susidomėjimas Čiurlioniu neturėtų nustumti noro pažinti ir kitus mūsų dailės atstovus. Išsivijoje kūrė ir kuria visa eilė iškilių dailininkų (vyrų ir moterų): Galdikas, Vizgirda, Petravičius, Rimša, Dargis, Jonynas, Ignas, Kasiulis, Žoromskis, Kepalaitė, Mozoliauskas, Sođekienė... Visų neišminėsi. Dažnas iš jų yra pasiekęs aukštą lygį. O kodėl tas lygis aukštas, — žinome labai neaiškiai. Dažniau-

siai — nežinome. Yra ir kita virtinė dailininkų, į mūsų tarpą atėjusių neseniai, daug žadančių ir jau kylančių tarptautinėje plotmėje. Taip pat meno žiūrovų bei klausovų ratas padidėjo su nauja karta, išsimokslinusia. gan pasiturinčia, šiandien ieškančia mūsų tautos vertybių. Šitie žmonės, neturėdami parankios informacijos (paskaitos lietuvių dailės temomis retos kaip sniegas San Diego mieste), nuėję į parodą, juk negali žinoti, kad už Vizgirdos, Kasiulio ar Žoromskio drobes galima drąsiai pakloti ir didesnę sumą. Suprantama, ne piniguose esmė. Staudu tik, kad jaunieji tautiečiai, dėl auklėjančių žinių stokos, dažnai pasimeta meno vertybėse, vaizdingiau šnekančiais, neatpažintiems, kurie juo žąsų ir žąsų nuogulbių. Tokiu būdu jų rezidencijų sienas ir puošia mėgėjiškas arba, dar blogiau, miesčioniškas koloritas.

Meno muziejuje stebime ne tik kūrinius, bet dažnai mintimis sanykiauame su pačiais kūrėjais. Traukia mus Van Gogh, Cezanne, Picasso paveiks-lai, Michelangelo, Rodino skulptūros, nes tų žmonių asmenybės yra žinomos iš perskaitytų knygų, žurnalų, filmų. Bepigu Van Goghui kerėti su savo raiškia-spalviais, nervingais potėpiais, jei jo visas gyvenimas — toks tragiškai įdomus ir mums žinomas — trykšta iš jo drobių.

Suprantama, ne visiems dailininkams lemta būti tragiškais ar ypatingais ir baigti savo dienas savižudybe. Daugelis jų paprastu ramiu darbu siekė savo kūrybinės didybės. Daugelis gyveno ir gyvena ilgą amžių, kaip kad mūsų Adomas Varnas. Iš tikrųjų, kiekvieno kūrėjo gyvenimas, koks jis bebūtų, yra įdomus, nes jame sukaupta talentingos asmenybės plėtotė: kova už būvį, už menininko laisvę, už technikos tobulumą, žūtbutinės pastangos sukurti savitą, lig šiol neregėtą išraišką. Tie daly-

GALIU TIK LIUDYTI SKAUSMĄ...

Aušra Marija S. Jurašienė

Lietuvai kultūra — kaip duona, kurios ji retai kada sočiai valgė įvairių istorinių priešpaučių metais. Lietuviams kultūra turi dar ir kitą prasmę, negu didžiosioms tautoms, taip aštriai nepatyrusiomis priklausomybės, okupacijos ir savo mažumos komplekso. Mums tai — tautos gyvybės palaikymas ir dvasios atspara prieš priešpaukę. Tai kalbų, rašyto žodžio ir tautinio sąmoningumo klausimas. Todėl tokios atkaklios visada buvo lietuvių menininkų ir švietėjų pastangos dirbti ir kurti slogiom ir priešiškom sąlygom (dievidirbiai, dainų kūrėjai, knygnešiai, nežinomi menininkai etc.) Mūsų savitas ir mažas kraštas dar ir dabar mažai žinomas pasaulyje. Ir jai išsvetur čia atvykę žmonės nustemba, lyg atradę nežinomą salą su unikalia istorija, kalba ir kultūra, — tai yra šių šventų misio-nieriškų pastangų ir istorinio atsparumo vaisius. Mažam mūsų kraštui lengva susilieti, iširti didelės imperijos gniaužuose, ir šitas nuolatinis pavojus savotiškai žadina sąmonės aktyvumą. Dvasinė tautos dirva yra potenciali rimtai kūrybai, ir stiprus tos kūrybos poreikis, kasdien slopinamas "iš viršaus", virsta įsienėjusiu alkū, kuris yra pasiryžęs priimti kiekvieną — dažnai ir negryną trupinį. Juo labiau tikra vertybė ar šviežesnis reiškinys čia yra kaip gryno oro gurkšnis. Iš savo asmeninės patirties žinau, su kokių pietizmu

kai yra įdomūs ir reikšmingi. Tiek dailės žinovai, tiek eiliniam parodos lankytojui. Susipažinus su dailininkų asmenybėmis bei jų kūrybos savitumais, ir pats lietuvių dailės vaizdas darosi platesnis, prasmingesnis, gyvesnis. Tada ir Čiurlionis atrodo ne toks vienišas. Pr. V.

Ir pagarba priimamas mūsų klasikos (V. Krėvės, Vaižganto, V. Mykoloičio-Putino ir kt.) istorijos veikalų pasirodymas, kokio karšto reagavimo susilaukia kiekviena talento ženkle pažymėta nauja autoriaus knyga, jei joje nėra pasidavimo kvapo. Kaip džiaugiasi lietuviai savo grafikos, skulptūros ar tapybos išėjimu į platesnius horizontus.

Taip ir mano vyro, Jono Jurašo, darbas Kauno dramos teatre tapo visuotinio susidomėjimo centru. (Tai buvo naujas ir išskirtinas etapas mūsų teatro istorijoje.) I jo spektaklius važiuodavo žmonės iš visos Lietuvos kaip į atilaidus, ir ilgam užtek-davo peno kalboms apie jo spektaklių prasmę ir vertę. Ir dabar, prisimindama tą laiką, su skausmu galvoju, kad jam jau niekada nebus lemta patirti tokio salės alsavimo vienu bendru ritmu, tokio gyvo rezonanso, kuris įmanomas tik mūsų gimtoji, išskankinto žemė ir kuris jam buvo didžiausiu atpildu už sunkias pastangas ir kovą, kad išleisų dorą, savitą spektaklį.

Kai menininkas pajunta šitokių publikos dėkingumą už tiesos žodį, už tikro meno prošveistę, už pagūdą ir viltį, — jis dar ryškiau suvokia, kad neturi teisės meluoti, veidmainiauti ir maitinti išalkusias sielas surogatais, kurių iš jo reikalauja valdžia. Tai sunki sąžinė ir širdį draskanti problema, kuri daugiau ar mažiau kankina kiekvieną menininką priklausomai nuo sovietų Lietuvoje.

J. Jurašui su kaupu teko išgyventi šitą dvigubą kančią: žinoti, kad esi ypač reikalingas praretinto kultūrinio erdvės, ir kartu suprasti, kad tau nebus leista būti tokiu, koks esi reikalingas saviems žmonėms — su tikrais, nedeformuotais cenzūros savo spektakliais su neramiomis

Aušra Marija S. Jurašienė, buv. "Vagos" leidyklos Vilniuje redaktorė, pati rašytoja, kritikė ir eseistė, neseniai su šeima pasiekusi laisvės Vakarais. Čia spausdinamas jos raštas piešia sukrečiančiai autentišką okupuotojo krašto kultūrinio gyvenimo vaizdą, kurio kasdienybėje plūkia ir herojiškieji rezistentai ir žmogiškąją savigarbą praradę pataikautojai. Kaip žinome, Aušros Marijos S. Jurašienės vyras, režisierius Jonas Jurašas, buvo nušalintas iš Kauno dramos teatro režisierių ir vadovų už tai, kad viešai protestavo už jo pastatymų žalojimą. Tikra yra, kad Jurašai iš Europos ilgesniai vizitai, o gal ir nuolatiniams apsigyvenimui, atvyks ir į JAV. Šią progą išnaudojant, yra planuojami Jono Jurašo teatriniai pastatymai Chicagoje, kuriems yra reikalinga visos mūsų visuomenės parama. Jono Jurašo kūrybinei veiklai remti komitetas aukas prašo siųsti šiais adresais: Chicago Savings and Loan Association, 6245 S. Western Ave., Chicago, Ill. 60636 — Jonas Jurašas Fund, sąskaitos numeris 70353-6, ar Jurašo kūrybinei veiklai remti komiteto išdėstymui Zital Visockienė, 3122 W. 84 Place, Chicago, Ill. 60652.

savo idėjom ir žmogaus situacijos tragizmo suvokimu. Siaurėjanti demagogijos ir konjunk-tūrų žnyplių spaudžiamam, šiandien kaskart vis sunkiau menininkui darosi išlikti doru ir nepalaužtu. Jis turi arba imti apgaudinėti tuos, kurie juo tikėjo, arba išeiti ir palikti šitą mažą, priešų apgultą teatro (ar kito meno) tvirtovę, kurią jis buvo subūręs iš nevienalyčių, neatsparių ir kartais jį patį išduodančių gy-nėjų.

Mes palikome savo mažas, gal ir iš iliuzijų smėlio supiltas tvirtoves tam, kad daugiau nebepasidengtume su savo sąžine ir tap-tume pagaliau laisvi, nors formaliai išbraukti iš gyvyjų tarpo. Kitaip mes negalėjome. Ir dabar atsiderėme tos kultūros, — kurią, kiek leido mūsų jėgos, padėjome kurti, — paraštėje. Ir jau iš tolo, iš to balto paraštės lauko žiūrim ir nematomų iš paviršiaus batalijų ir iečių laužymo laikas, besitęsiantį ir šiandien ten, mūsų mažutėje žemėje. Dabar dar aiškiau galime įvertinti pastangas tų negausių dorų menininkų, kurie kuria, nesiekdami pripažinimo ir valdžios palaiminimo, balansuodami ant pavoingos "ne-malonės" ribos, mūsų jau per-žengtos. Ir prieš mūsų valią at-mintį iškyla ciniški veidai tų, kuriems duota jėga žaloti ir smaugti mūsų meną.

Palaipsniui apsiprantam su priešpauka, kaip šuo pripranta prie grandinių. Gyvybės instinktas verčia prisitaikyti. Mes imam kontroliuoti vieni kitus pagal "blaivaus proto" teoriją. Ir sakom sau: nebūkim savižudžiai. Nežudykim savo sunkiai kuria-

mos kultūros. Geriau mažiau, negu nieko. Geriau kalbėti puse lūpų, negu virsti nebyliais. Ir mes jau žinome, kuo reikia užmokėti už smilkiniuose pulsuojančią idėją, už gyvą kūrinių, — kitu, tinkamai nudažytą, parduotu vaisiumi. Mes išmokstame prekiauti savo kūryba. Jei parašysi daugiau ar mažiau idėjų eilėraščių, tų tarp savęs vadinamų raundonų arba pilkų velnių, — išleisi savo rinkinį. Jei gausi ir tinkamai įvykdysi oficialų užsakymą, — gal galėsi sukurti skulptūrą pagal savo norą arba pakliūti į parodą. Jei pastatysi "proginį" spektaklį, tau pagaliau leis pasirinkti pjesę, kurios tu taip seniai laukai, kad jau užmiršai pirmą impulsą ir užmanymą. Kartais pas mus tiesiog sakoma: reikia išmokyti rašyti savo sąžinės sąskaitą dviejuose lapuose: baltam ir juodam, viešam ir asmeniškam. (Iš čia — gal ir pasamoningai — yra kilę J. Marcinkevičiaus "Mindaugo" Baltasis ir Juodasis metraštininkai.) Tai mūsų ilgalaikės veidmainystės pamokos, kurios yra pakeitę ir deformavę ne vieno menininko prigimtį.

As dvylika metų dirbau redaktoriaus darbą, redaguodama lietuvių poeziją ir prozą, dirbdama su jaunais ir jau pripažintais, premijuotais autoriais. Ir žinau, kokią sudėtingą ir savotišką psichologinę mokyklą praeina rašytojas, kol išmoka (arba taip ir neišmoka) laviruoti, kol įpranta savo laisvamanišką dvasią, kaip kokį fantastišką džina, sugrūsti į butelį ir tik reikarčiais leisti jam atsargiai iškisti galvą pro painių metaforų tinklą. Kaip jis kasdien grumiasi su savo ne-realistais sumanymais, su savo sąžine ir kartu su karštu noru iš-leisti į pasaulį savo širdies kūdikį — daugiau ar mažiau suža-lotą. Nes neišspausdintas kūrinys — kaip nepagimdytas kūdikis. Žinoma, tai neliečia visų rašan-čiųjų, nes kitių pašaukimas ir yra mušti būgnais, apkuriantiniais klausą, dainuoti odes ar pseudo-modernistinius pasažus apie so-cializmo žmogaus didybę ir gro-žį arba rašyti plačias epines dro-bes apie praeities nedalią bei po-grindžio kovas ir šios dienos bul-tines peripetijas. Bet iš esmės, kuo talentingesnis žmogus, tuo unkesnės vidinės grumtynės — suveržti savo vaizduotės galia, kad ji neprašotų galimybės rė-mu, kad mintis neužgriebtų gi-liau, negu leista. Laiku sustab-dyti plunksną, sutramdyti valz-dų struktūras, kad jos neišduotų patios esmės, ir potekstėje paliktų tikrą kančią, skausmą, abejones ir protestą. Taigi, net ir kūryboj — šitam šventam ir intymiam akte — išlaikyti būtinąs, nera-šytas žaidimo taisykles. Kad ne-tyčia per aštriai nepradrėkstum glotniai nulakuoto socialistinio modelio paviršiaus, kad užsimir-šęs nesuabejotum neliečiamom marksizmo idėjom ir iš šalies pri-mesta valia.

Kaip sugeba rašytojas ar kitas menininkas jau darbo procese apriboti savo kūrybinę mintį? Nei cenzūros, nei viršininkų ran-kos betarpiškai negali murkdyti tavo sieloje. Jų funkcijos yra ki-tos: iškuopiūuoti, uždrausti, nuti-lidyti, likviduoti. Bet čia, šitoj in-tymioj srity, yra paslaptis, su-prantama tik tarybiniam žmo-gui. Tai tavo Vidinis Cenzorius.

(Nukelta į 2 psl.)

M. K. Čiurlionis (1873-1911)

Iš "Žiemos" ciklo

GALIŲ TIK LIUDYTI SKAUSMĄ

(Atkelta iš 1 psl.)

tavo antras „aš“, su kuriuo tu išmoksti gyventi kasdien: kurdamas, galvodamas, bendraudamas su žmonėmis. Jis gerai išdresiruojęs, jautrus laiko, konjunktūros permainoms. Šita sąvoka verta įamžinimo, nes tai būtent šios totalinės sistemos ir jos pagimdytos patologinės baimės pasekmė. Tai jau naujos dvilypės socialistinio žmogaus kokybės forma ir pilnai nesuvokta, katastrofiška jo drama. Kartais tas vidinis Cenzorius turi ir kitus vardus. „Standžiausio suveržimo savo dvasinius korsetus“, — viešai yra raginęs savo kolegas vienas žymus ir gabus mūsų poetas, pastaraisiais metais pasunkėjęs ideologinei situacijai. Ir „dvasinis korsetas“ iš tikrų pastoviai formuoja menininkų sielas. Vidinis Cenzorius budi dieną ir naktį. Ir pagaliau nepastebimai demoralizuoja žmogų, naikina jo atsparumą, moko vergiško prisitaikymo ir žlungdo pačią kūrybą. Visu pirma, jo dėka mūsų branginamai kultūrai gresia pavojus išsigimti.

Todėl nenustabu, kad šioj daugiaaukštėj žmogaus priklausomybė — nuo savęs iki sistemos viršūnių — mes kartais patikim lietuviškos valdžios labdariniais norais palaistyti džiūstančių mūsų kultūros medį. Ir dažnai užmirštama, kokia kaina ir kokiu karketu svandeniui nuodijamas to medžio šaknis. Milžiniškais tirražais eina knygos, užkimsdamos smegenis makulatura, ir tu džiaugiesi, iš šio srauto išgriebes vieną kitą tikros literatūros puslapį. Nuolat rengiamos oficialios tematinės parodos, kur tu žarstai atausius vakarykščius pelenus ir didžiojoji, išrinkęs keletą šviežio ir gyvo kūrybinio pasireiškimo grūdų. Tu įpranti sėdėti bevaidžiose proginiuose spektakliuose ir nuolatinių jūbiųjų minėjimuose, nes žinai, kad „taip reikia“ ir kitaip šiandien negalima.

Bet yra ir kita šitos problemos pusė: tauta, kuri maitinasi šiais veidmainystės vaisiais. Prisilegti, išvarginti ar jau abejingais tapę žmonės, kurie neturi jėgų, laiko ir reikiamo įgudimo skatinti tarp elučių, ilgai žarstyti pelenus, kol juose rasi deimantą. Jie priima viską be atrankos, godžia ir atvira burna — nuo meninių dainų švenčių ir iškastruotų filmų iki eilinio poezijos rinkinio, paskutinio žurnalo puslapio — ir palaipsniui praranda tikro meno skonį, teisybės spalvą, laisvos dangaus kvapą. Koks bus tokios masinės mūsų kultūros nuopelnas, jei žmonijai protai atpras nuo laisvos minties, sudvasintos kūrybos, kaip nuo grynos rugių duonos, ir bus pajėgūs virškinti tik fiziologinį skiedinį? Ką pasakys mūsų ateinančios kartos, jei per stebuklą jos dar paveldės mūsų ilgaamžių atsparumą? Ir ką po mūsų atsisakys istorikai, pavartę mūsų knygas, mūsų drobes ir sudėjęs mūsų standartinį projektą šūnis? Ar išskaitys jie, neišgyvenę šitų dvilypių pastangų laiko, mūsų potekstės, mūsų užsilruotos mintis ir užgniauztą saują skausmą?

Mes nesiliaujam tikėję geresnių laikų, naujų „atlydžių“ iliuzija, kuri dabar vis labiau tolsta. Ir kantriai nešam savo kryžių, panarinę galvas, eidami pasikui savo „geriausius viršūninkus“, nedrįsdami suabejoti, pasipriešinti, sustoti, kad tik bet kokia kaina išlaikytume savo tautos gynybę, kultūros eigą. Čia yra istorinė prasmė ir daugelio menininkų šventą misiją. Bet, jei geležinė totalinės sistemos ranka visai prispaus mūsų galvas prie žemės, ar pasiteisins tas visuotinis nuolankumas?

Mano mažą tautą sunkiai sukaš šitam užburtam dvilypij

Poeto, humanisto, teisininko Petro Roizijaus, ir Lietuvos kultūros istorijoje įmynusio gilias pėdas, gimtasis miestas Alcañiz, Ispanijoje.

Laiškai iš Ispanijos

Petro Roizijaus tėviškėje

Šimtas kilometrų į pietryčius nuo Zaragozos yra Alcañiz (arabiškai Alcanit). Kaip pats vardas rodo, tai arabų miestas, įsteigtas VIII šimtmetyje ant romėniško miestuko (Ergaviza) likučių. Ispanų atkovotas XII amž. Arabų laikais tai buvo svarbi pilaitė, o ispanų Aragono karalystės amžiuje virto net reikšmingu miestu. Jis buvo sankryžoj tarp Catalunijos, Aragono ir Castilijos.

Pats miestas išaugo pilies papėdėje, gana arabiškos išvaizdos: balti namukai, vingiuotos gatvelės, gėlėtos terasos. Ispaniškai dalis spietėsi aplink bažnyčią, kitaip sakant, aplink keturias bažnyčias ir šešis vienuolynus. Šiandien iš to visko liko tik viena parapija ir milžiniška bažnyčia, kuri savo didingumu primena katedrą, užimdama pusę viso senojo miesto ploto. Tokiu būdu miestas sukasi aplink pilį ir savo „Colegiata“, kaip bažnyčia buvo pavadinta popiežiaus Gregorijaus XIII, o tas vardas pasiliko žmonių lūpose iki šios dienos. Pilis irgi turi savo grožį ir savo istoriją. Statyta ant senesnės, gal dar romėnų pilies pamatų. Ji buvo daug kartų perdirbta ir taisyta. Ir dar šiandien pusė jos yra gyvenama (hotelis), o kita pusė, senesnė, XII šimtmečio liekana, yra paversta muziejum su romėniškom freskom ir ordinu magistrų antkapiais. Pilies valdovai buvo „Calatravos“ ordino vienuoliai, kurių vaidmuo šioje šalyje buvo milžiniškas, ypač turint minty kovą prieš maurus, o vėliau ir kovas už karaliaus sostą, kol Ferdinandas El Católico pašalinio ordino valdžią, pašalindamas miestą ir pilį savo žinion. Net nuostabu, kad miestukas, turėjęs vos 1000 gyventojų (šiandien jis turi 12.000),

problemų rate, nerasdama išėjties. Ir nėra durų, kurios išvestų ją iš tos kafiškio slogučio būsenos. Ir mano galioje tik paliudyti savo brolių skausmą ir išskirti kūrybos problemas, kurios juos kankina. Iš savo beteisės emigrantų padėties, iš to balto paraštės lauko, kuriame dabar esu, aš norėčiau tik priminti žmogui jo natūralią žmogišką teisę pasirinkti — priklausomybę ar vidinę laisvę, susitaikymą ar kad ir tykų, išdidų protestą, kuris kartais reikalingas, kad žmogus neprarastų savo vienintelio, jėga neišplešiamo turto — dvasinio atsparumo.

STASYS GOSTAUTAS.

galėjo būti toks svarbus Ispanijos istorijai. Jį čia lankė ir gyveno popiežiai, karaliai, jame buvo net tris kartus suvažiavęs krašto seimas rinkti karaliaus.

Tai vis būtų nei man, nei apamai lietuviams nelabai svarbūs faktai. Tačiau Lietuvos XVI šimtmečio istorija įdomiai rišasi su šia vieta, nes joje gimė ir užaugo Pedro Ruiz de Moros, mums žinomas kaip Petras Roizijus, arba kaip jis pasirašydavo savo veikaluose Petrus Ruizius (Royzius) Mauraeus Alcanicensis (tas paskutinis žodis ir reiškia iš Alcañiz). Nėra

V. Svabienė. Vasara (grafika, nuotr. V. Noreikos). Iš Vasario 16-tes progos Churillonio galerijoje, Chicago, vykstančios mūsų dailininkų parodos

mokslų studentas. Vėlyvesnė jo gyvenimo raida yra visai atskira problema, ir jos mes šiandien nesvarstysime, kadangi bus progos dar parašyti, aplankius Paduą, Boloniją, Krokuvą ir Vilnių, t. y. visas tas vietas, kur jis gyveno ir reiškėsi.

Sustokim tad mes prie Alcañiz ir Roizijaus. Klausimas: kaip ir kodėl Petras Roizijus, gimęs Alcañiz didikų šeimoje, du kartus teisių daktaras, Bolonijos universiteto auklėtinis, ryškus poetas ir žymus teisininkas, atsidūrė Lietuvoje? Pirmu žvilgsniu galėtų atrodyti, kad Roizijus išvyko iš Ispanijos vien nuotykių ieškoti, o gal dėl to, kad neturėjo progos iškilti Ispanijoje, gal ir dėl to, kad buvo žydų ar arabų kilmės. Tačiau mano čionykštė investigacija rodo, kad tai nebuvo paprasta šeima. Skaitant XV ir XVI šimtmečio kronikas ir laiškus, esą užtikęs visą eilę Ruiz de Moros, ordinu magistrų, ambasadorių, karaliaus patarėjų ir t. t. (tuos dokumentuotus faktus teks sutelkti vienoj knygoj, kurią dabar ruošiu ispanų kalba).

Žingsnis po žingsnio galima sekti ir atsakyti į Roizijaus gyvenimo mįslę, bet gimtinės palikimo klausimui išspręsti dar nėra pakankamai duomenų. Teorijos, sukurtos lenkų ir lietuvių istorikų, kartais bandė jo svarbą mažinti vien dėl to, kad nebūtų nustelbtos kitos asmenybės. Neminėsiu čia pavardžių, nei faktų, nes tai tik apsunkintų šią kroniką. Tikimasi greitai laiku, kai surinksiu visą esamą medžiagą, bus galima atsakyti ir į šį svarbų klausimą.

Reikia neužmiršti, kad Ispanija Roizijaus laikais buvo svarbiausias ir didžiausias Europos ir Amerikos kraštas. Roizijus gimė tik 8 ar kiek daugiau metų po Amerikos atradimo ir 16 metų prieš Karolio I viešpatavimą. Labiausiai kniedintis klausimas yra: kodėl, kai daugumas mylinčių avantiūrą ispanų skubėjo į Amerikos užkariavimus, Roizijus nukeliavo į Lenkiją, kur 9 metus dėstė teisę Jogailos universitete Krokuvoje. Tuo laikotarpiu jis buvo paskirtas Žygimanto Senojo teisiniu patarėju ir, jam mirus, Roizijus buvo Žygimanto Augusto mėgiamam žmogui. Po Barbaros Radvilaitės romano su Lietuvos Didžiojo Kunigaikščiu, karaliaus dvarui persikėlus į Vilnių, ir Roizijus apie 1551 m. atsidūrė Lietuvoje. Nėra labai aišku, kodėl jis nukeliavo į Medininkus ir Varnius ir kodėl jis ten parašė tos vyskupijos konstituciją (1561 m.), kuri, žinoma, duomenimis, niekada nebuvo išspausdinta, bet buvo naudojama iki pat Valandijos laikų, kuris ją taipgi mini savo raštuose.

1563 metais Roizijus parašė svarbiausią savo veikalą, liečiantį Lietuvos teismus, sutrumpintai žinomą kaip *Decisiones Lituanicae* (*Decisiones de Rebus in Saero Auditorio Lituanico ex appellatione judicatis*), skirtą Žygimantui Augustui, Vilniuje, 16 rugpjūčio, 1562 metais. Šis veikalas, parašytas sunkia, beveik barokine diplomatine lotynų kalba, buvo išleistas Krokuvoje 1563 metais ir vėliau pakartotas 1570 metais Frankfurte ir dar kartą 1572 metais Venecijoje. Tai rodo, kad veikalas buvo sudomines XVI šimtmečio Europą. Deja, šita knyga yra šiandien didelė retenybė. Kiek žinau, vieną 1563 metų laidos egzempliorių turi Vilniaus universitetas; porą egz. turi Krokuvos ir Madrido bibliotekos.

1563 metais Roizijus parašė svarbiausią savo veikalą, liečiantį Lietuvos teismus, sutrumpintai žinomą kaip *Decisiones Lituanicae* (*Decisiones de Rebus in Saero Auditorio Lituanico ex appellatione judicatis*), skirtą Žygimantui Augustui, Vilniuje, 16 rugpjūčio, 1562 metais. Šis veikalas, parašytas sunkia, beveik barokine diplomatine lotynų kalba, buvo išleistas Krokuvoje 1563 metais ir vėliau pakartotas 1570 metais Frankfurte ir dar kartą 1572 metais Venecijoje. Tai rodo, kad veikalas buvo sudomines XVI šimtmečio Europą. Deja, šita knyga yra šiandien didelė retenybė. Kiek žinau, vieną 1563 metų laidos egzempliorių turi Vilniaus universitetas; porą egz. turi Krokuvos ir Madrido bibliotekos.

DR. REGINALD CIENKUS
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, IL
Pirmad., Antr., Ktv. ir Penktad. 9 val. ryto iki 12 val. dieną ir nuo 2 val. popiet iki 8 val. vakaro.
Šeštadienį, 9-11 val. ir 12-1 val. alpa
Emergency tel. — 788-5961

Kad turėtum nors mažą supratimą apie tos knygos svarbą, suminiu čia jos bendrąjį turinį. Pirmas dalis: apie testamentus, kurie nusižudo; antra: apie notarus, kurie naudoja sąvoką, jog sergantis yra pilnam savo prote; trečia: apie nusikaltimo priežastininkus; ketvirta dalis: apie nepasirodžiusius teisme iškviestuosius; penkta dalis: apie nuosimčius ir lupikavimą už skolintus pinigus, ir t. t. Istoriškai, teisininkams ir sociologams tai būtų nepaprastas aruodas pažinti mūsų buitį ir papročius.

Be to, Roizijus parašė ir išspausdino dar 15 knygų poezi-

jos, rašytos lotyniškai, epigramų forma, kurių vertė šiandien yra mums daugiau istorinė ir psichologinė negu literatūrinė. Tačiau, nežiūrint gražių pagyrimų ir aštrių literatūros papėkimų, yra toj poezijoje vis dėlto ir vertingų dalykų. Bet apie tai apspręsti bus dar laiko.

Baigiant noriu tik priminti Roizijaus nepaprastą palikimą mums II ir III Lietuvos Statuto redagavime. Kiek ten yra jo indėlio, dar istorija nėra pasakiusi. Bet, užimant tokį svarbų Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio dvarą teisės postą, beveik neabejotina, kad jo rankos buvo pridėtos ir prie Lietuvos Statuto.

Madridas, vasario 8 diena, 1975 metų.

Tel. PR 8-3229
DR. ANNA BALIUNAS
AKIJ, AUSJ, NOSIES IR GERKLES LIGOS
2358 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akuserija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
8007 W. 83 Pl, Justice, Ill. 599-0500.
Pirmia liguoniu pagal susitarimą.
Jei neatsiliepiu, skambinti 874-8012

DR. VL. BLAZYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2501 West 63rd Street
Kampas 63-ojos ir California
Val.: pirmad., antr., ketvirtad. 6 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet.
antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-6873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepiu, skambinti: MI 2-0001.

Tel. — BE 5-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akijų Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKSEVICIUS
J O K S A
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 5 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 8-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą.

DR. K. A. V. JUCAS
Tel. 163-3310 — 489-4441
ODOS LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai
2408 W. NORTH AVE.
8321 S. MILWAUKEE AVE.
Valandos pagal susitarimą

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. TERESE KAZLAUSKAS
VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
8755 W. 143 Street
Orland Park, Ill. 60462
Valandos pagal susitarimą
Tel. 348-9887

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4150
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Šeštadienį 12 iki 4 val. popiet

Tel. Rellance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuviai gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 12-2 val. p. p. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. 239-2019

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 6-9601
DR. J. MEŠKASKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-oje ir Campbell Ave., kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. Nuo 8 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIJ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2628 W. 71st St. — Tel. 787-5146
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet.
ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezid. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 5 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 val. vak. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisai ir rez. 2952 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6106
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — Iš anksto susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofiso tel. 767-2141; namų 686-4880
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val.: pirm. antr. ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5. Šešt. pagal susitarimą.

Reprezentacinė ar tik susineštinė paroda?

KAZYS BRADŪNAS

Prieš kelerius metus buvo pradėta labai sveikintina tradicija Vasario 16-tos proga suruošta Čiurlionio dailininkų paroda būtu tikrai reprezentacinė. Mūsų siūlymas galėtų būti toks. Parodai ruošiamasi ne tik savaitę kitą prieš jos atidarymą, bet visus metus. Todėl tuoj pat reikia sudaryti parodai rengti komitetą. Jis galėtų įeiti 3 nariai iš pačios Čiurlionio galerijos direktijos, vienas šiaip dailininkas ir vienas menu besidominčios visuomenės atstovas.

Tokios metinės parodos Vasario 16-tos proga pagrindinis principas ir kriterijus turėtų būti ne kiekybė, bet kokybė. Todėl parodos rengimo komitetas dar prieš metus pakviečia, sakysim, šešis lietuvių dailininkus būsimai parodai. Kiekvienas iš pakviestųjų parodoje dalyvauja su penkiais naujais savo darbais. Reikia, žmogus angažuojamas iš anksto ir jam duodama metališko kūrybai. Ir taip kasmet vis kviečiami šeši nauji, kol ratas apsisuks, lietuvių dailininkai. 30 darbų visiškai pakanka nesugrūstai ekspozicijai turimose galerijos patalpose.

Kviečiami ne vien čekiškiai dailininkai, kuriuos čia nuolat matome visokiomis progomis, bet ir kitų kolonijų, kitų valstybių, kitų kontinentų lietuvių dailininkai. Kiekvieną kartą jie čia būtu didelė naujiena. Penkis darbus parodan atvežti, žinant ir turint šių laikų transporto priemones, nebūtų sunku.

Dailininkų metinį šešetuką galima gražiai balansuoti, kad jame būtų ir vyresniųjų ir jaunių atstovai. Sakysim, 3 vyresnieji ir 3 jaunesnieji.

Lietuvių fondo tūkstantinė tada skiriama ne už vieną kurį vieningą darbą, bet už visus, parodoje išstatytus, dailininko naujus darbus. Tai būtų ta pati logika, kaip ir skiriant Rašytojų draugijos literatūrinę premiją (kasmetinis mecenatas taipgi yra Lietuvių fondas), kai premija duodama ne už vieną eilėraštį ar vieną novelę, bet būtinai už naują visą knygą.

Šios parodos atidarymo kalbėse buvo užsiminta, pageidauta ir pusę lūpų lyg ir pažadėta, kad ateityje premijinė suma gali net padidėti. Tada, kad vieni ir kiti parodos dalyviai nebūtų nusiskriausti, galima būtų 1000 dol. pagrindinę premiją skirti dailininkams, vyresniems kaip 21 metų, o jaunesniems antrąją — 500 ar 600 dolerių. Gal kam nors toptels, kodėl tokia nelygybė? Vis dėlto ta "nelygybė" čia nie-

ko nenužemintu, o būtų visai tiesiog ant grindų — ant šiluminio vamzdžio. Nemanymume, kad tai reikštų ypatingą dailininko pagerbimą. Greičiau atvirkščiai. O tai kaip tik rodo parodos rengėjų nepaisymą net labai elementarių dalykų.

Tai vis pastabos ir sugestijos, kurios gali praversti daugiau ateityje, nors tą ateitį reikėtų pradėti kurti, viską apsvačius, jau už savaitės kitos, sudarant kitų metų parodos rengimo komitetą ir angažuojant šešis dailininkus kitų metų reprezentacinei parodai.

Bet viena reforma galerijoje darytina tuoj pat: būtent — atidengti užkaltus galerijos fasado langus. Tiesiog negalima suprasti, kaip galerijos vadovybei prieš kurį laiką galėjo ateiti mintis tuos didelius architektūrinis langus užkalti iš vidaus fanera! Žinoma, galerijos direktija čia rašančiam gali pasakyti, ne tavo čia reikalas — mes esam galerijos šeimininkai, mūsų čia yra patalpos, ir mes darom ką norim. Ne visai taip, jei turima bent kiek respekto ir kitos srities menininkui. Sakysim, aš nusiperku Adomo Galdiko spalvingą drobę — peizažą. Bet jis pramatytas senoje vietoje per didelį. Tada aš, visai nebūdamas dailininkas, imu ir paveikslą iš visų ar iš dviejų pusių su geru duonrieku apipiaustu. Pakabinęs, vėl pamatau, kad paveikslas ryškios raudonos ir mėlynos spalvos lyg ir netinka prie mano sienos

patalpos, ir aš nusiperku kabinamą viską, kaip papuola, ir ant sienų, ir ant langų, o jei vietos dar pritrūksta, pakeičiu statomai ant pasieniais besidriekiančių vamzdžių.

Tai tokios pastabos ir sugestijos šiemetinės Vasario 16-tos parodos Čiurlionio galerijoje proga. Jos turėjo būti tik tokios, o ne pagyrūniškai kitokios, norint sukurti įsibėgėjusį ridenimąsi žemyn. Padėtis vis dėlto nėra beviltinga. Pasinaudojant čia minėtomis nuorodomis, galima dar gana užtikrintai pasiekti to, kad Vasario 16-tos parodos būtų mūsų šventė, Jose dalyvautų visi kiti, visus metus tam ruošę dailininkai su pluoštu naujų savo darbų. Šalia moderniosios mūsų grafikos klasiko Viktoro Petravičiaus tada didžiulius ir naujoji pakaista. Šalia čekiškųjų A. Valėsos K. Varnelio ar E. Marčulionienės rodytų savo pastangų rezultatus ir New Yorko ar tolimosios Australijos lietuvių dailininkai — stiprūs, jau neišverčiami kamienai, ir jaunos, bet jau vaisių mezgan-

čios atžalos. Viskas turėtų būti tokios vertės ir tokiam lygyje, kad nė šešėlio nesimatyti atkūrinio atsitiktinumo ir skuboto mėgėjiško parodos surentimo.

Ir šiemetinė paroda kitaip atrodytų ir turėtų kitą vertę, jei tik šieči ar septyni, joje dalyvaujan tieji (sakysim, kad ir P. Aleksa, V. Balukienė, A. Ambrozaitis, R. Lapšienė, J. Marks, G. Zumbakienė ir R. Lapšys) būtų išstati ne po vieną ar du, bet po 6-7 savo kūrinius. Jų parodai visiškai būtų užteke, o tada ir premija tam ar kitam už pluoštą darbų būtų buvęs kur kas prasmingesnis.

Čia pateiktos pastabos bei svarstymai tenebūna priimti lyg kokie asmeniški kaltinimai kam nors. Tai tik bendras rūpestis mūsų Vasario 16-tos parodų Čiurlionio galerijoje pabirimu. Tebūna tai noras jų bendrąjį lygį kiltelėti ir jų prasmę atitiesinti.

Janina Kinkienė
Darbas šiemetinėje Vasario 16-tos parodoje, Čiurlionio galerijoje, laimėjęs premiją — Lietuvių fondo tūkstantinę.

Smūgių eilė (drabužinė medžiaga)

Šios atžalos. Viskas turėtų būti tokios vertės ir tokiam lygyje, kad nė šešėlio nesimatyti atkūrinio atsitiktinumo ir skuboto mėgėjiško parodos surentimo.

Ir šiemetinė paroda kitaip atrodytų ir turėtų kitą vertę, jei tik šieči ar septyni, joje dalyvaujan tieji (sakysim, kad ir P. Aleksa, V. Balukienė, A. Ambrozaitis, R. Lapšienė, J. Marks, G. Zumbakienė ir R. Lapšys) būtų išstati ne po vieną ar du, bet po 6-7 savo kūrinius. Jų parodai visiškai būtų užteke, o tada ir premija tam ar kitam už pluoštą darbų būtų buvęs kur kas prasmingesnis.

Čia pateiktos pastabos bei svarstymai tenebūna priimti lyg kokie asmeniški kaltinimai kam nors. Tai tik bendras rūpestis mūsų Vasario 16-tos parodų Čiurlionio galerijoje pabirimu. Tebūna tai noras jų bendrąjį lygį kiltelėti ir jų prasmę atitiesinti.

Čios atžalos. Viskas turėtų būti tokios vertės ir tokiam lygyje, kad nė šešėlio nesimatyti atkūrinio atsitiktinumo ir skuboto mėgėjiško parodos surentimo.

Ir šiemetinė paroda kitaip atrodytų ir turėtų kitą vertę, jei tik šieči ar septyni, joje dalyvaujan tieji (sakysim, kad ir P. Aleksa, V. Balukienė, A. Ambrozaitis, R. Lapšienė, J. Marks, G. Zumbakienė ir R. Lapšys) būtų išstati ne po vieną ar du, bet po 6-7 savo kūrinius. Jų parodai visiškai būtų užteke, o tada ir premija tam ar kitam už pluoštą darbų būtų buvęs kur kas prasmingesnis.

Čia pateiktos pastabos bei svarstymai tenebūna priimti lyg kokie asmeniški kaltinimai kam nors. Tai tik bendras rūpestis mūsų Vasario 16-tos parodų Čiurlionio galerijoje pabirimu. Tebūna tai noras jų bendrąjį lygį kiltelėti ir jų prasmę atitiesinti.

Čios atžalos. Viskas turėtų būti tokios vertės ir tokiam lygyje, kad nė šešėlio nesimatyti atkūrinio atsitiktinumo ir skuboto mėgėjiško parodos surentimo.

Ir šiemetinė paroda kitaip atrodytų ir turėtų kitą vertę, jei tik šieči ar septyni, joje dalyvaujan tieji (sakysim, kad ir P. Aleksa, V. Balukienė, A. Ambrozaitis, R. Lapšienė, J. Marks, G. Zumbakienė ir R. Lapšys) būtų išstati ne po vieną ar du, bet po 6-7 savo kūrinius. Jų parodai visiškai būtų užteke, o tada ir premija tam ar kitam už pluoštą darbų būtų buvęs kur kas prasmingesnis.

Čia pateiktos pastabos bei svarstymai tenebūna priimti lyg kokie asmeniški kaltinimai kam nors. Tai tik bendras rūpestis mūsų Vasario 16-tos parodų Čiurlionio galerijoje pabirimu. Tebūna tai noras jų bendrąjį lygį kiltelėti ir jų prasmę atitiesinti.

Čios atžalos. Viskas turėtų būti tokios vertės ir tokiam lygyje, kad nė šešėlio nesimatyti atkūrinio atsitiktinumo ir skuboto mėgėjiško parodos surentimo.

Ir šiemetinė paroda kitaip atrodytų ir turėtų kitą vertę, jei tik šieči ar septyni, joje dalyvaujan tieji (sakysim, kad ir P. Aleksa, V. Balukienė, A. Ambrozaitis, R. Lapšienė, J. Marks, G. Zumbakienė ir R. Lapšys) būtų išstati ne po vieną ar du, bet po 6-7 savo kūrinius. Jų parodai visiškai būtų užteke, o tada ir premija tam ar kitam už pluoštą darbų būtų buvęs kur kas prasmingesnis.

Jonas Zdanys

VIDURNAKTIS

Laikrodžis skamba oro tinkle

mėnulis šviečia rason pievelėje

ir lapai krenta lengvai daržuos kai vėjas nutyla

klausyk nieko nesakyk klausyk

laikrodžis skamba pro oro tinklą

AIDAI

Palauk.

Jeigu stovėsi prieš vėją, gal girdėsi tamsų dainavimą kalnų, audros laukinius žodžius, fantastišką šnabzdėjimą žvaigždžių.

Klausyk.

Mūsų pažadai skamba tarp triukšmingų debesų. Jų aidai kietėja mėnesienoje, krūptuoja ir apie mus klajoja akiai.

MŪZA

Liūdėjom kartu, bet dabar tavo verkimas pavojingi kaip oro sūkūriai.

Liečiu tavo veidą.

Ašaros krenta ir mano rankas bado lyg erkėtrošių spyglius.

paveikslai statomi ant pasieniais besidriekiančių vamzdžių.

Tai tokios pastabos ir sugestijos šiemetinės Vasario 16-tos parodos Čiurlionio galerijoje proga. Jos turėjo būti tik tokios, o ne pagyrūniškai kitokios, norint sukurti įsibėgėjusį ridenimąsi žemyn. Padėtis vis dėlto nėra beviltinga. Pasinaudojant čia minėtomis nuorodomis, galima dar gana užtikrintai pasiekti to, kad Vasario 16-tos parodos būtų mūsų šventė, Jose dalyvautų visi kiti, visus metus tam ruošę dailininkai su pluoštu naujų savo darbų. Šalia moderniosios mūsų grafikos klasiko Viktoro Petravičiaus tada didžiulius ir naujoji pakaista. Šalia čekiškųjų A. Valėsos K. Varnelio ar E. Marčulionienės rodytų savo pastangų rezultatus ir New Yorko ar tolimosios Australijos lietuvių dailininkai — stiprūs, jau neišverčiami kamienai, ir jaunos, bet jau vaisių mezgan-

čios atžalos. Viskas turėtų būti tokios vertės ir tokiam lygyje, kad nė šešėlio nesimatyti atkūrinio atsitiktinumo ir skuboto mėgėjiško parodos surentimo.

Ir šiemetinė paroda kitaip atrodytų ir turėtų kitą vertę, jei tik šieči ar septyni, joje dalyvaujan tieji (sakysim, kad ir P. Aleksa, V. Balukienė, A. Ambrozaitis, R. Lapšienė, J. Marks, G. Zumbakienė ir R. Lapšys) būtų išstati ne po vieną ar du, bet po 6-7 savo kūrinius. Jų parodai visiškai būtų užteke, o tada ir premija tam ar kitam už pluoštą darbų būtų buvęs kur kas prasmingesnis.

Čia pateiktos pastabos bei svarstymai tenebūna priimti lyg kokie asmeniški kaltinimai kam nors. Tai tik bendras rūpestis mūsų Vasario 16-tos parodų Čiurlionio galerijoje pabirimu. Tebūna tai noras jų bendrąjį lygį kiltelėti ir jų prasmę atitiesinti.

Daktaras Žaliakalnis

Apsakymas

Pranas Bagdas

Nei su namais, nei su pavasariu šioji istorija visai nesiriša. Dabar pilkiausias ruduo, ir jokios prošvaistės niekur nematyti. Kai anksti iš ryto keliesi dideliame mieste, net nežinai, kuris metų laikas. Visi rytai prismilkę dūmų, automobilio langai užgrūvę suodžiais, paklydęs katinas braukia palei sienas, o tu turi važiuoti darban. Tirstas rūkas, daugiau panašus į smulkų lietų, lenda tiesiai į kaulus, ir rytinė kasdienybė darosi dar labiau pilkesnė. Verksmingai besiskudamas, automobilis sunkiai užsiveda, priekinio lango valytuvas klišva vienas į kitą, o praeinantis policininkas šlapi apsiaus-

tu į tave net nenusiūpsio. Iš vyskupo kurijos išslenka sušlapęs didelis automobilis, per kelią, galvutes nulenkusios kaip statulos, keliauja juozapietės vienuolės į ankstybąsias pamaldas, ir tarp savęs nenusiskaičiuodami, linkui uosto, sunkiai žingsnius dėliodami, praslenka du stambūs negrai.

Nusivalau automobilio langus. O tuo laiku motoras paliauja kosėjęs. Atrodo, jau bus sušilęs. Išvažiuoju į didelę gatvę, kuri mane tiesiai veda į vos pabundantį tiltą.

Staiga visa gatvė užsitvenkia automobiliais. Gana ilgai užtrunka, kol vėl pradėd judėti drėgmėje ir praskydusiame lie-

tuje. Tik ant tilto paaiškėja, kad didelis sunkvežimis sumaišė automobiliuką. Greitosios pagalbos automobiliai, policijos lydimi, susirinko vargšeliu nukentėjusius, o mums paliko tiktai pažvelgti į degančius griaučius ant didelio miesto tilto.

Šilti ankstyvi pusryčiai ligoninės valgykloje. Braškandės bulkutės, spiginti lašiniukai, į saulę nusidavę geltonais veidais kepti kiaušiniai ir pietiniais kraštais pakvipsi gera kava.

Daktaras Mykolas jau sėdi prie mūsų įprastinio stalo. Jis, vargšelis, laimingas su baisia žmona, kuri jam skambina į ligoninę kelis kartus per dieną, teiraudamasi, kaip jo sveikata. Tik dėl to, greičiausiai, jis pats pirmutinis prie mūsų stalo.

Panelė daktarė Emmy atsiranda tuojau pat, nes ji, būdama viena, sutaupto savo pusryčius, valgydama kartu su mumis visais. Mūsų departamento viršininkas toks šykštus, kad pas jį viskas suskaičiuota, net mažiausios išlaidos, o ji nuolat tikrina jo italė žmona, kad nė vienas skatikas neprapultų.

Pagaliau ir aš, užuot kėles savo šeimą iš ryto, užuot budinęs savo žmoną ir valkiuką, kad jie su manim pavalgytų pusry-

čius, patyliukais išslenku iš namų, nes žinau, kad ligoninėje mane laukia dar vis šiltos bulkutės.

Daktarė Emmy pasakoja apie Metropolitan operos spektaklį, kuriuo ji grožėjosi perėitą naktį. Daktaras Mykolas mums pasakoja, kad jis perskaitė naują straipsnį žinomam žurnale, apie kurį mes jau girdėjome prieš kelias savaites. Skyriaus viršininkas daktaras Edvin pasakoja, kokią pažangą jis padarė savo pamokose, besimokydamas groti fleita. Jo kalbai galo nėra. Man atrodo, kad jeigu jam vieną galą užspausdintum, tai jį kitu galu dar garsiau švilptų.

Ligoninė pačiame didmiesčio centre, ir pro mūsų viršutinio aukšto langus matyti centrinis paštas. Pašto viršutinio aukšto languos išpašyta minios juodų katinų — jie turi visada čia baidyti balandžius, kad anie nepalikėtų parašų ant rūmo senobių kolonų.

Gydytojų persirengimo kambarys platus ir didelis. Penki dušai, pora vonių ir kelios neminimos vietos. Daugybė pasieniais suremtų spintų mūsų rūbams. Juo mažesnis numeris, juo garbingesnis ir šaunesnis daktaras. Direktorių ir skyrių vedėjų nu-

meriai nesiekia dešimties, o manasis kažkur labai toli, jau beveik šimtinė.

Persirengus, ateina pas mane anesteziologijos viršininkas su sąrašu. Jisai turi paskirstyti operacijas. Dr. Mykolas jau seniai šalia manęs, ir pasikalbėjimas prasideda labai paprastai. Mykolui paskiriama kaulų chirurgija, ir jis bus užimtas visą dieną. Panelė daktarei Emmy paskiriama vaikų. Čia kuri laiką tyla. Viršininkas ilgai sprendžia, kas daryti. Pasiliko du operaciniai kambariai. Vienaime dirba garsus moterų ligų specialistas, jo operacijos visada lyg pagal laikrodį. Gerai apmokamos, ir jas anestezuoti visada imasi pats viršininkas. Šiandien pasidaro laukimas, viršininkas pats nesižino, kaip viską paskirstyti. Paliko dar vienas kambarys, kur turi dirbti dr. Žaliakalnis, labai didelio garso šlapumo takų specialistas. Mano viršininkas staiga nežino, kaip čia pasirinkti: ką pasiimti sau, ką paskirti man?

I persirengimo kambarį ateina urologijos rezidentas. Tai jaunas puikus vyras, vedęs labai gražią amerikietę, turtingas, iš Libano. Prie jo prišoka mano viršininkas ir klausia, kaip ligoniai paskirti urologinėm operacijom. Libanietis jam sako, kad pir-

(Nukelta į 4 pusl.)

DAKTARAS ŽALIAKALNIS

Atkelta iš 3 pusl.)

mutinis tai Rockefeller Foundation. Daug reikalų nesvarstęs, mano viršininkas skiria mane urologijai, o pats pasiima moterų ligas.

Rockefeller Fund yra garsus mūsų ligoninėje. Jis užmoka šešias lovas ligoninėje per visus metus, o į tas lovas guldami pašto tarnautojai. Kadangi užmokėtos lovos nėra ligoninei pastovias pajamas, tai gydytojams už jų darbą niekas nieko nemoka.

Pro duris įkopia dr. Žaliakalnis, tai stambus, kresnoka vyras, save vadinąs geriausiu urologu mieste. Jo visas gyvenimas tik tai pinigai. Ir jei galima apsukti ką nors, tai jau tas ponaitis progos nepraleis. Jis turi pasidaręs specialią techniką, kaip apgauti telefoną kompaniją. Kai jis išvažiuoja į Floridą, tai palieka specialias instrukcijas mergaitėi jo kabinete. Skambindamas telefonu iš Floridos, jis prašo padaryti person to person call. Kai mergaitė iš jo kabineto sako, jog daktaro Žaliakalnio nėra, tai reiškia, kad jokių rimtų reikalų neatsirado. Jei mergaitė sako telefono ragelį, jog daktaras Žaliakalnis dar neatvyko į kabineta, tai jisai, net Floridoje būdamas, supranta, kad jau yra turtingas pacientas, reikia baigti atostogas ir greit važiuoti namo. O visi tokie pasikalbėjimai dr. Žaliakalniui nė cento nekaustuoja.

Mano viršininkas susiduria su juo prie durų. Jiedu kalbasi trumpai. Kai juodu išsiskiria, aš girdžiu.

— Tegu eina į peklą tie visi prakeikti europiečiai daktarai.

Žinia, man pasidaro labai smagu. Pro mane jis praeina, net manęs nepastebėjęs. Tik savo rezidento libanietio paklausia:

— Surinkai?

— Ne visus, — ramiai sako libanietis. Pirmasis iš Rockefeller fondo atsisakė mokėti, o antrojo čia yra čekis.

— O je? Rockefeller atsisakė mokėti. Gerai, tai jį tu galėsi operuoti, pasiūkau daktarą Amir, kad tau asistuoti.

— Ligonis jau operacinėje kambaryje.

— Nesvarbu, — kerta savo asistentui Žaliakalnis, — ubagų be pinigų aš neoperuoju. Čia tavo ligonis. Nustumk kur nors į pašalį tą paštininką ir parvežk mano ligonį.

— Prieoperaciniai vaistai ligoniui jau įleisti... — dar bando spirtis prieš jį asistentas.

— Į peklą, man visai nesvarbu, paskambink, kad būtų atvežtas kitas ligonis, — baigia viską dr. Žaliakalnis.

Pakėlęs galvą iš kambario išeina libanietis. O aš galvoju, kaip baisiai skiriasi Maršalo planas nuo amerikietiškos medicinos.

Operaciniame kambaryje libanietis kalbasi su paštininku. Jis vargšeliui ligoniui visu tikrumu aiškina, kad reikia padaryti dar vieną elektrokardiogramą, kad būtų visai tikra, jog viskas bus tvarkoje. Dėl to reikia operaciją atidėti kokiai valandai arba kitai, kol elektrokardiograma bus padaryta. Susijaudinęs paštininkas jam kalba, kad elektrokardiograma tikrai vakar buvo padaryta, tik jo kalbai visos ausys kurdos, ir jis išgąbenamas iš operacinio.

Laukiame atvežant kito ligonio, piniginių ligonio, kuris už savo operaciją dak-

tarui Žaliakalniui užsimokėjo iš anksto. Libanietis pro stipriai prispaustas lūpas kažin ką sau patyliomis kalba. Aš jo klausiu, ką jis nori pasakyti. Jis šyptelėjęs prataria, jog gerai, kad aš nė vieno žodžio arabiškai nesuprantu.

Aš jau esu užsimigęs ligonį, kai į kambarį įkopia dr. Žaliakalnis. Visi pasiruošimai eina patyliomis, net senasis Mykolas, kuris skuta ligoniams pilvus ir juos šveičia dezinfekuojamais muilais, ir tas nieko nesako. Į prašymosi kambarį ateina viena iš seserų, pranešdama, kad dr. Žaliakalnis šaukiamas prie telefono. Jis meta šepetį, muilus ir išlieka. Rezidentas libanietis, jau nusiplovęs ir apsivilkęs operacinio kambario cha-latu, apdengia ligonį steriliomis drobėmis, ir mes visi sustojame, laukdami paties popo chirurgo. Tuoj grįžta dr. Žaliakalnis ir ima vėl iš naujo mazgotis rankas. Savo asistentui jisai giriasi: kaip gerai, kad jis turi išsimokinęs savo mergaitės kabinete. Jei mergaitė sako: dr. Žaliakalnis kviečiamas prie telefono, tai reiškia, kad nieko ypatingo. Jei dr. Žaliakalnis šaukiamas prie telefono, tai reiškia, kad turtingas ligonis šaukiasi pagalbos. Ot, dabar skambino Dorthmuth Trust Company prezidentas, ir jam pasimatymas paskirtas už valandas.

Operacija — prostektomija — prasideda dideliu tempu ir labai paskubomis. Viskas kraujuoja tiesiog iš pasiutimo. Viena kraujo transfuzija po kitos, ir šita baisi kruvina audra baigiasi. Jau po operacijos, ir iš po anestezijos nubudusį ligonį aš nuvežu į atsigavimo kambarį. Situacija kiek nusistovėjusi, bet dar ne visai. Prastais žodžiais tariant, jisai man nepatinka, ir aš užsaku dar kraujo iš laboratorijos.

Tvarsčiai darosi kraujuoti, ir iš vamzdelių matyt kraujo. Aš išsišaukiu daktarą Žaliakalnį. Jisai ateina į atsigavimo kambarį, jau apsivilkęs savo rūbais.

— Koks čia velnias darosi, vėl anestezijos komplikacijos?

— Čia ne anestezijos reikalas, ligonis jau pabudęs ir aiškos sąmonės, man atrodo, kad čia to kraujavimo per daug.

— Et, jūs europiečiai, bijote kraujo... — jis nusisuka nuo manęs ir eina prie ligonio. — Viskas bus gerai, operacija pasisekė gerai, viskas susitvarkys savaime, viskas bus gerai, — jis užtikrina ligonį.

Iš atsigavimo kambario mane iššaukia operacinė. Ant stalo jau sugrąžintas paštininkas. Daktaras Amir, jaunas urologas jau atvykęs, ir jis kartu su libanietiu ruošiasi operacijai. Aš einu migdyti ligonį, kai pro duris nosį įkiša daktaras Žaliakalnis.

Klausykite judu, vyrukai, dirstelėkite retkarčiais į mano ligonį. Aš turiu bėgti. Dorthmuth Trust Company prezidentas jau manęs laukia kabinete. Broluikai, tai didelė žuvis. Aš turiu skubėti, geros sėkmės, — ir jis prapuola.

Paštininko operacija prasideda ramiai, taiklingai ir labai atsargiai. Daktaras Amir libanietį moko tvarkingos technikos. Kraujavimas tiesiog minimalus, niekas nesikarščiuoja, jokio triukšmo, visai panašu, kad žmonės staiga visu rimtumu rūpinasi kitu žmogum. Ligonis tvarkingai miega, tvirtas pulsas, pastovus kraujo spaudimas, ramios, lygios kvėpavimo amplitudės. Tik retkarčiais girdisi, kai operuojantis patyliškai prašo asistuojančios sesers tai vieno, tai kito instrumento. Jokių kraujo transfuzijų, ir viskas eina tiesiog kaip knygoje.

Kai dedamos paskutinės siūlės odoje, į operacinį kambarį lėkte įlekia sesuo iš atsigavimo kambario.

— Su daktaro Žaliakalnio ligonių blo-gai. Nėra nei puslo, nei kraujo spaudimo. — Bėk žiūrėti, kas darosi, sako dr. Amir, Man atrodo, kad sustojo širdis.

— Aš pabaigiu operaciją.

Libanietis išlieka iš operacinės. Kol baigiasi operacija, aš vis stebiuosi, kad dvi identiškos operacijos taip radikaliai skirtingos atlikimo ir pasėkmių atžvilgiu. Kai mudu su dr. Amir nusivežame paštininką į atsigavimo kambarį, tenai jau labai daug žmonių.

Pro daugelio žmonių kojas manो žvilgsnis nuslenka po ligonio lova. Tenai stovi du dideli buteliai beveik po galioną talpos. Juodu abudu pilni tiršta krūvino skysčio.

Libanietis išsiima statoskopo ausinius, dar vieną kartą dirstelia į nieko nerodantį kardiografo ekraną ir nueina prie telefono. Nuo buvusio ligonio lovos ima skirstytis ir visi kiti, tiktai prie lango pasilikę pasionitas vienuolis, tėvas Kajetonas, tyliai kalba poterių.

Libanietis išsišaukia telefonu dr. Žaliakalnį ir jam praneša, kad jo ligonis numirė. Tas telefoninis pasikalbėjimas darosi pernelyg ilgas, nors libanietis negauna progos nė žodžiui įterpti. Kai jisai atsisėda prie stalo rašyti, aš priešęs klausiu, ką sakė dr. Žaliakalnis. Šalia manęs stovi dr. Amir. Imano kausimą jokio atsakymo nėra. Tą patį klausimą pakartoja jam dr. Amir.

Savo didelėmis, juodomis akimis, į mudu pažvelgęs, jisai sako:

— Dar viena anestezijos mirtis, — tą sakė dr. Žaliakalnis.

Švėkšna amžių slinktyje ir švėkšniškių prisiminimuose

Manga

Mes, išivai, atsidūrę sve-timuose kraštuose, gyvename dvigubą gyvenimą. Iš vienos pusės taikomės prie naujos aplinkos, tiriamė, net studijuojame jos gyvenimo sąlygas ir tuo būdu rūpinamės susidaryti sau deramą būtį. Iš kitos pusės, mintimis lekiame į paliktą kraštą ir gyvename jo prisiminimais. Mes, kurie esame išaugę ir išsimokslinę nepriklausomoje Lietuvoje, nešiojamės jos vaizdą. Bet dažnu atveju matome tą vaizdą gimtosios aplinkos pavidalu. Mūsų gyvenamas tėvynės ilgesio (nostalgijos) jausmas vis siejasi su gimtinės aplinka. Gimtosios aplinkos prisiminimai suveda išei-vius į draugijas, klubus, ratelius. Tad turime šiam krašte suvalkiečių, zarasiškių, panevėziečių ir gal dar kitokias draugijas. Jų tarpe nuo 1924 m. gyvavo ir švėkšniškių ratelis. Štai šio ratelio aukstinio jubiliejaus metais ir pasirodė stambi švėkšnos monografija (net 536 psl.).

Gyvenime jau taip dedasi, kad draugijose ar šiaip bet kokuose sambūriuose visą veiklą organizuoja ir stumia į priekį juose vadovaujantieji asmenys. Jie tampa draugijų siekimų, minčių, idealų reikėjai, lyg jų ruporai ir nutelkia jas paversti tikrove jų siekiamus tikslus. Jei kokia organizacija tokių iš prigimties apdovano-tų vadovų turi, ji gali pasireikšti išpuilingais ir dideliais darbais. Švėkšniškiai Chicagoje yra laimingi turį nenuilstamą vadovą p. Aliciją Rūgytę, ir tik jos dėka jie galėjo pasirodyti mūsų visuomenėje su išimtinė savo gimtinės monografija. Panelei Rūgytei, buvusiai paskutinei švėkšnos gimnazijos direktorei prieš antrą bolševikinę okupaciją, ypač brangūs paliko šios gimnazijos prisiminimai, ir todėl ji subūrė švėkšniškius minėti gimnazijos auksinį (1919-1969) jubiliejų. Štai šiame minėjime ir kilo min-tis parengti švėkšnos monografi-ją. Sumanymas įvykdytas ryšium su kitu jubiliejumi — švėkšnos ratelio.

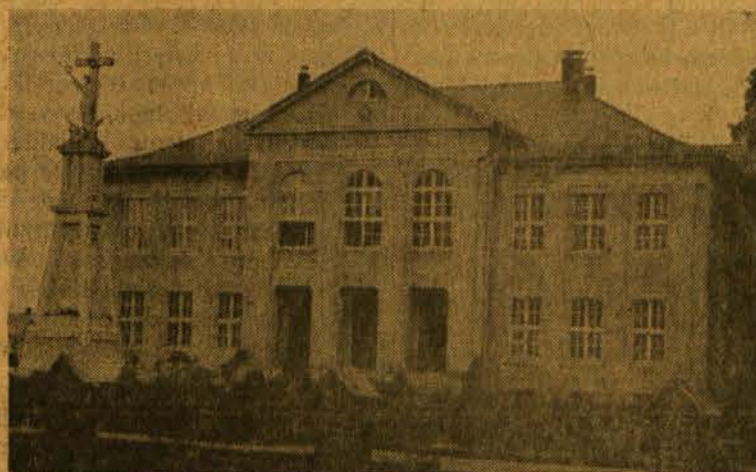
J. JAKSTAS

Monografijos turinys dviejų dalių: pirmoji dalis su antrašte "Kraštas ir žmonės" ir antroji — "Svietimas ir auklėjimas". Dalys rodo rengėjų turėtą tikslą duoti pirmą švėkšnos miestelio ir apylinkės istoriją ir po to jos gimnazijos. Bet iš tikrųjų to formalaus suskirstymo nesilaikyta, ir veikalo turinys išėjo per dvi marga-palvis. Jį padarė tokiu jo labai gausūs bendradarbiai — net 44. Jų tarpe vyrauja pati redaktorė p. Rūgytė net su 20 straipsnių. Kai kurie jos straipsniai yra pagrindi-niai, pvz., liečiantieji švėkšnos gimnazijos istoriją. Tokių būdu, didesnė pusė veikalo yra pačios redaktorės parašyta. Mūsųose jau taip yra, jog kam nors pasi-ėmus redaguoti kokį veikala ar žurnalą, pačiam tenka ir jo didesnę dalį — jei ne visą — ir pri-rašyti. Redaktorės užprašyti ar pakviesti bendradarbiai rašė, ką

kas žinojo ar atsiminė apie švėkš-ną; ypač jos gimnaziją, ir todėl turinys toks įvairiopus. Visame veikale pirmąja atsiminimai, jie persunkia visą jo turinį, nors kai kurie iš jų sudėti ir knygos pa-čiame gale (495-522 p.) skyrium. Dėl gausių, po visą knygą iš-drabstyty atsiminimų galima apie juos atskirai kalbėti ir be dviejų minėtų dalių apžvalgoje i-vesti ir trečiąją — atsiminimų dalį.

Švėkšnos istorija

Pagrindai švėkšnos istorijai padėti dviem labai svariais moks-liniais straipsniais, tiesiog aukš-to akademinio lygio studijomis, parašytomis profesorių J. Puzino ir A. Salio. Puzino ilga studija (56 psl.) yra pavaizdavimas, re-miantis archeologiniais radiniais, krašto praeities nuo akmens am-žiaus iki istorinių laikų pradžių. Nagrinėjant bei aprašinėjant ar-cheologines iškasenas, kalbama ir apie atliktus kasinėjimus įvai-

Švėkšnos gimnazija (iš Br. Kviklio archyvo)

riose vietovėse ir įvairiais laikais iki paskutiniųjų. Profesorius pa-mini ir kai kuriuos savus su mo-kiniiais atliktus archeologinius tyrinėjimus, kai jis buvo Kauno universiteto Archeologijos ka-tedros vedėjas. Dėstymą lydi gau-sios iliustracijos su pridėtais pa-aikšinimais. Puzino studija dide-lės mokslinės vertės, kokios mes išieivijoje iki šiol neturėjome. Pu-zinas savo studijoje rodo, kaip jau ir senieji tyrinėtojai (pvz. L. Krzywicki) darė, kad tame pajū-rio žemumos ruože nuo seniau-sių laikų žmonių gyventa be per-traukos iki istorinių laikų. O tas ruožas įėjo į tą didelį žemumos plotą tarp senųjų prūsų ir lie-tuvių, kuris vokiečių ordino šalti-niuose solitudo, Wildnis (dykra) vadintas. Tad naujausia ar-cheologija rodo, kad ta dykra ne-buvo visiškai tuštuma, kaip Ka-raliaučiaus istorikai ir archeolo-gai po I pas. karo mokė.

Prof. A. Salio straipsnis "Švėkšnos vardas ir tarmė" tu-rėtų būti ne be susijaudinimo skaitomas. Jis yra paskutinis mū-sų labai žymaus kalbininko raš-tas, baigtas jau mirties patale, vykdant gerbiamai redaktorei duotą pažadą. Prie straipsnio pridėta profesorius nuotrauka rodo, kokioje padėtyje būdamas jis rašė.

Autorius pirmiausia aiškina švėkšnos vardo kilmę ir išveda jį iš upelio pavadinimo. Prie to duoda vertimus trijų vokiečių ordino šaltinių vadinamų Wegeberichte, lietuviškai žygijaraščiais pavadinimų, kur minimas švėkš-nos upelis. Profesorius pateikė ir, rodos, visai teisingą upelio vardo kilmės aiškinimą. Jis kiles iš veiksmazodžio švėkšti, reiškiančio šnypšti, švokšti. "... upelis pramintas pagal jo kadaise šniokštantį įėjimą" (60 p.). Toliau aiškinama švėkšnos tarmės garsų kaita vien filolo-

kalbamo veikalo puošmena.

Švėkšnos istorijos vertę padidi-na prie jos pridurti 2 dokumen-tai: 1509 m. gegužės 21 d. švėkš-nos bažnyčios donacijos aktas ir švėkšnos valdų matavimo 1553-1554-1555 m. aprašymas. Doku-mentai duoti faksimilėse su lie-tuviškais vertimais. Tik netinka-mai redakcijos pasielgta, kai čia ir kitose vietose dokumentai įterpti į patį istorijos tekstą. Do-kumentai turėjo būti įdėti kny-gos gale, kaip panašiais atvejais elgiamasi.

Prie istorinės švėkšnos dalies galima priskirti dar kai kurie ne-senos buities aprašai, kur užgrie-biama kiek ir praeities. Toks istori-ninis aprašas yra poskyris, pa-vadinatas "Religinis gyvenimas švėkšnoje". Poskyris pradedamas kun. R. Krasausko iš Vatikano archyvo gauto 1899 m. doku-mentu kopija, kur kalbama apie švėkšnos parapiją. Duodama do-kumento faksimilė su lietuvišku vertimu. Daugiau istorijai pri-klauso taip pat trumputės švėkš-nos kunigų biografijos (autorė Rūgytė), kapinės (aprašytos E. Šaulienės). Perdėm istorinis yra poskyris "Žymieji švėkšnos vei-kėjai". Čia duotos biografijos dviejų, iš dalies ir trijų lituanis-tų iš vadinamų Zemačių roman-tizmo laikų, būtent grafo Jurgio

Platerio, Simono Stanevičiaus ir kun. Miežinio. Čia yra ir išskir-tinės 3 biografijos: dr. J. Rugio, kun. J. Maciejausko ir paskuti-nio švėkšnos grafo Jurgio Plate-rio.

Ilga dr. Rugio biografija duota prel. M. Krupavičiaus. Gyvai, kiek palaidai, su nuokrypomis ir bendrus lietuviškus dalykus pa-rašyta. Pagarbiai aprašinėjant dr. Rugio nuopelnus, platinant draudžiamą spaudą, jo "Varpo" rėmimą, būtų tike duoti kiek dau-giau konkrečių pavyzdžių, o ne-sitenkinti vien bendrybėmis. Kur kalbama apie daktaro bendra-darbiavimą "Varpe", reikėjo duoti kai ką iš jo rašytų straips-nių. Poskyris "Dr. J. Rugys — katalikas" (260 p.) yra apologeti-nio pobūdžio ir istorinei biogra-fijai ne visai tinka. "Artojo" bendrovė, rodos, būtų reikėjo kiek plačiau pavaizduoti. Jai net atskiras straipsnis būtų buvęs ne pro šalį. Nors dr. Rugio biogra-fija kiek paviršutiniškai parašy-ta, tačiau ji pirmą kartą atsklei-dė lietuviškai visuomenei to gar-bingo veikėjo asmenybę, jo nuo-pelnus tautai.

Prel. J. Maciejausko biografija (A. Rūgytės) yra tikra panegi-rika tam garbingam švėkšniš-

(Nukelta 1 5 pusl.)

PRANEŠIMAS TAUPYKITE DABAR

UZ CERTIFIKATUS MOKAME:
7½% — 6 metų su \$1,000, minimum.
7½% — 4 metų su \$1,000, minimum.
6¼% — 3 mėn. su \$1,000, minimum.
6¼% — 1 metų su \$1,000, minimum.
SAVINGS INSURED UP TO \$40,000 BY F.S.L.L.C.

VELIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI, PRADEJUS NAUJĄ taupymo sąskaitą. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą su stovu. Kitos dovanos duodamos, sąskaiton įde-jus atitinkamą sumą.

PAS MUS NE VISI TARNAUTOJAI YRA LIETUVIAI, BET KIEK-VIENAME SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBėti LIETUVISKAI.

Saint Anthony Savings

1447 S. 49th COURT, CICERO, ILL. 60650 PHONE 656-6330

Joseph F. Gribauskas, Vedėjas

OFFICE HOURS

Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 8:00
Saturday 9:00 to 1:00; Wed. and Sunday Closed

(Atkelta iš 4 pusl.)

kuil. Smulkiai suminimi jo darbais parapijoje, ypač statybiniuose, pabrėžiami jo organizaciniai gabumai, rūpinimasis švietimo reikalais. Kai prelatas taip atvirai garbinamas ir rodomas aukštai iškilęs bažnytinėje hierarchijoje, atseit, paskirtas dekanu, pakeltas į vyskupijos garbės kanonikus ir net paaukštintas vyskupijos prelatu, tai jo atleidimas 1938 m. palieka skaitytojų nepakankamai išaiškintas. Paaiškinimas, kad "pateko į finansinius sunkumus dėl per didelio veiklumo, plačių išsimojimų, neapskaičiuotų išlaidų visuomenės reikalams" (272 p.), nepakankamas. Kiek man žinoma, prelatas apie 1928 m. turėjo aštrų konfliktą su vietos tautininkų veikėjais, ir net reikalauta jį iškelti iš parapijos. Gal tai ir buvo giliausia prelato pažeminimo nuo klebono ir dekanato į altarią priežastis. Šiaip ar taip, prelato nušalinimas iš jo išvykimas į JAV turėjo būti istoriškai pagvil-dentas, laikantis taisyklės: "amicus Plato, amicus Socrates, sed magis amicus veritas".

Nuosekliai, daiktaiškai parašyta šinaus Aleksandro Švėkšnos grafo J. Platerio, tapusio bolševikų auka, biografija. Ryškiai parodoma, kaip buvęs aristokratas mokytojo prisitaikyti prie demokratinės Lietuvos santvarkos ir sutapo su liaudimi. Ypač pabrėžti grafo ryšiai su gimnazija, kurios steigėju jis buvo. Maža mūsų buvusių didikų mokytojo įsijungti į liaudį.

Zymliųjų švėkšniškių galerijos apžvalga baigiama ne J. Daužvardienės biografija, kaip visų kitų, bet autobiografija, pateikta jos pačios vieno jai surengto pagerbimo proga. Surastas ir tinkamas motyvas įtraukti mūsų diplomate į tą švėkšniškių bendriją: jos tėvas buvo kilęs iš Švėkšnos.

Auklėjimas ir švietimas

Šis skyrius yra gimnazijos istorija nuo jos įkūrimo 1919 iki 1969 m. Čia ir pirmąją A. Rūgytę su 10 straipsnių. Beveik jos vienos parašyta gimnazijos istorija nuo 1919 iki 1944 m. Tik 4 bendradarbiai įsiterpia su trumpučiais rašiniais. Iš jų išsiskiria S. Rudys su savaimingu straipsniu, kuris gali būti įdomus ir mūsų šio krašto mokyklų darbuotojams. Jis duoda santrauką Švėkšnos pedagogų iš-gvildinto pilnutinio auklėjimo programos plano. Be to, Rudys, rodos, taikliai apibūdino direktorių P. Samulionį, mokytojus ir jų dėstymo būdus. Jis skytur pavaizdavo iškilusius momentus gimnazijos gyvenime, k. a. tarp mokyklinės varžybas, Lietuvos II piloto pasveikinimą, 1939 mokslo metų pabaigą ryšium su pirmą Sovietų okupaciją. Rudys dar nepraleido nepamiršęs vieno švėkšnos gimnazijai savaimingo dalyko: kaip ir kodėl ji vienintelė Saulės gimnazija Lietuvoje paliko nesuvalstybinta iki 1940 m.

Pagrindinis A. Rūgytės gimnazijos aprašas yra iš tikrųjų ne jos istorija, bet kronika, parašyta pagal, matyti, vestą ir jos išsivežtą dienoraštį. Ypač smulkiai paskutinių dvejų metų (1942-44) kronika, t. y. laiko, kada Rūgytė buvo direktorė. Reikia tiesiog stebėtis direktorės sumanumu ir rūpestingumu, vadovaujant gimnazijai tais sunkiais karo metais. Ji neužmiršo tų vargingų laikų ir, rašydama jų kroniką, atvirai pripažino: "Dažnai jutau, kaip sunku būti karo metu direktorės pareigose, palyginus su tomis pareigomis normaliais laikais, kai direktoriui terūpėjo mokyimo ir auklėjimo reikalai" (409 p.).

Tiesiog jaudinantis direktorės pateiktas gimnazijos kronikos epilogas antraštė "Pasirušimas 1944-1945 mokslo metams". Štai tuo metu, kada sovietai jau buvo užėmę beveik visą Lietuvą

ir vokiečiai tesilaikė Žemaitijos kampelyje, stengdamiesi išlaikyti neatkirstą nuo Vokietijos Kuršo frontą, švėkšnoje dar ryžtamasi pradėti mokslo metus. Ir šiuo tragišku momentu dar nenustota vilties. Tikėtasi kažkokio stebuklo. Tikėjimas neišsipildė, ir direktorė su bėgančiais minia turėjo palikti spalio 10 d. savo mylimą Švėkšną ir jos gimnaziją.

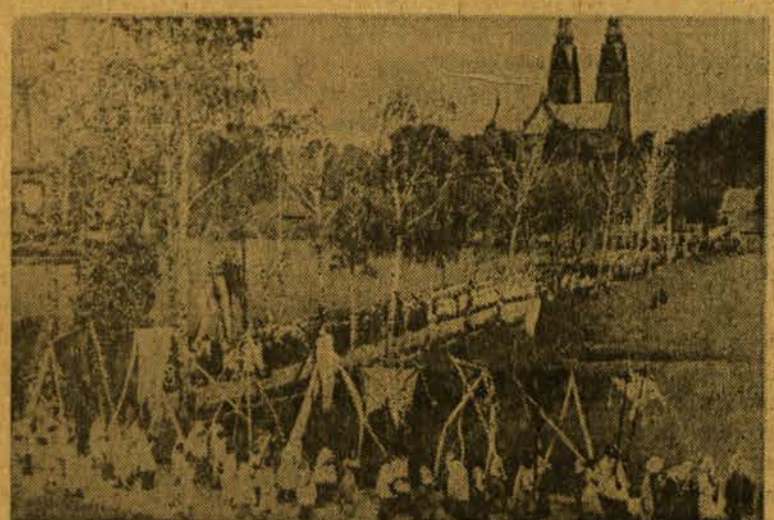
Veikalo skaitytoja turėtų itin dominti jame įterpta 1944-69 m. gimnazijos istorija ir jos aukšnio jubiliejaus minėjimas Švėkšnoje. Redaktorė Rūgytė nesidrovėjo šiuo atveju "bendradarbiauti" ir už tai galėjo kai kurių mūsų želių būti pabarta. Ji ne tik mielai priėmė ir panaudojo aprašus, bet dar ir pati pasiuntė į Švėkšną sveikinimo telegramą. Apie ją, aprašant gimnazijos suaktyvintą minėjimą Švėkšnoje, sakoma: "Kas negalėjo atvykti, atsiuntė sveikinimo telegramas. Tarp jų — buvusios "Saulės" gimnazijos direktorės Alicijos Rūgytės nuširdūs sveikinimai ir linkėjimai iš Čikagos" (469 p.). Dabartinės Švėkšnos gimnazijos apraše ypač dėmesio vertas mokslinių būrelių veiklos pavaizdavimas. Būreliai organizuoti pagal mokykloje einamų mokslų sritis ir yra pačių mokinių vadovaujami (dalyko mokytojai — globojant). Įdomiai papasakota apie kraštotyrininkų-istorikų būrelio veiklą. Kraštotyrininkų būrelis 1956 vasarą atliko pirmą žygį dviračiais per Žemaičių žaliuosiančią šalį. Nukeliauta 400 kilometrų, aplankant istorines vietas — piliakalnius, kulgrindas. 1957 m. vasarą būrelis išvyko istorinių rajono vietų lankyti, jas aprašė ir surinko archeologinių eksponatų...

1958-59 m. kraštotyrininkai vėl keliavo — žiemą slidėmis, vasarą dviračiais po Žemaitiją ir, nuvykę į Aukštaitiją, pėsti keliavo po Anykščių ir Zarasų kraštus (463 p.). Minima būrelio išvyka į Užkarpę (buvusią Čekoslovakijos sritį, dabar Sovietų Sąjungoje). Aplamai, gimnazijos, dabar vadinamos vidurinės mokyklos veiklos aprašai rodo, kad mokiniai veikia, įsiterpę į visuomeninį gyvenimą, ir dalyvauja krašto kultūriname darbe. Mažame švėkšnos mokyklos istorijos gabalėlyje atsispindi ir dabartinės Lietuvos buitį.

Prie gimnazijos istorijos priklauso 11 joje dirbusių mokytojų biografijos su pridėtomis nuotraukomis. Aprašymai trijų mokslėivių būrelių taip pat gimnazijos istorija. Prie aprašytų būrelių trūksta Jaunosios Lietuvos. Apie ją tik A. Juras kiek užsimena, kalbėdamas apie gimnaziją aplamai. O jis galėjo būti aprašytas, nes jo buvusių kūrėjų dar, rodos, esama Chicagoje. Yra dar ypatingas poskyris "okupacijos metai", kuris ir gali būti pridurtas prie gimnazijos istorijos, nes jame beveik vien apie ją kalbama. Labai ryškiai nuosekliai papasakoja mokytojas S. Rudys apie gimnaziją bolševikmečiu ir p. Rūgytę, kuri kalba daugiau apie Švėkšną nei apie jos gimnaziją.

Švėkšnos dvoro variai. Toliau matyti "Genovaitės" vasarnamis. (Iš Br. Kvickio archyvo)

Bažnytinė procesija nepriklausomybės laikais Švėkšnoje (Iš Br. Kvickio archyvo)

zija. Ji prie rašinio priduria ir porą gyventam momentui labai būdingų vokiečių įsakymų.

Atsiminimai

Didelės apimties kalbamo veikalo turinį galėtume nusakyti vienu trumpu sakiniu: Švėkšnos ir jos gimnazijos istorija atsiminimuose. Gausūs bendradarbiai teikė daugiausia atsiminimus apie asmenis ir dalykus ir iš tu atsiminimų gabalėlių susidarė monografijos turinys. Tačiau redaktorė matė reikala išskirti kai kuriuos atsiminimus iš bendro turinio ir juos įdėti knygos gale. Čia turime 9 švėkšniškių rašinius. Beveik visi atsiminimai sukasai apie gimnaziją, jos mokytojus, Aukštų literatūrinį lygį, nudaillinta kalba išsiskiria iš kitų Adomo P. Jaso atsiminimai su išradinga antrašte "Metai, idėjos ir veidai". Jo esama žmogaus su poetiškais polėkais ir prie kiekvieno savo rašto trijų skyrelių jis pridūrė po ketureilį motto — nuoširdžius eilėraščius (vienas jų Maironio). Juras kiek užsiminė ir Jaunosios Lietuvos raitelį, nes buvo bent kurį laiką jo pirmininkas. Antri išskirtiniai atsiminimai priklauso Montevideo mieste gyvenančiam Mikui J. Miklovui, kur jis prisimena savo mokytoją Joną Rugį. Pateikiama pora pergyventų vaizdų, kurie paryskina jo artimą bendravimą su mokiniams, kad jo atminimas ir pagarba jam išliko gyva per 30 metų. Į šiu atsiminimų eilę įterp-

ti ir iš Lietuvos gautieji buvusio Švėkšnos gimnazijos mokytojo (1930-40) Jono Rinkevičiaus atsiminimai. Ramiai, nuosekliai papasakota apie mokymą, prisiminimai kai kurie mokytojai, mokyklos parengimai, mokinių veikla už mokyklos sienų. "Palaidų prisiminimų" pynė baigiama išvada: "Mano surinktomis apytikrėmis žiniomis iš baigusių Švėkšnos gimnaziją (prieškariniais laikais) dabar dirba Kauno aukštosiose mokyklose 15 docentų" (519 p.).

Atsiminimai, liečiantieji daugiausia pačią Švėkšną, ne gimnaziją, įdėti skyrium su bendra antrašte. Jų eilę pradeda Vokietijoje gyvenantis kun. J. Girčius. Jis prisimena savo jaunystės dienas ir duoda kelis kaimo gyvenimo vaizdus. Apie gimnaziją mažai kalba. Originalūs žurnalisto ir visuomenės veikėjo J. Slajaus atsiminimai. Jis vedžioja skaitytoją po nepriklausomybės laikų Švėkšnos miestelį, mini Klaipėdos uoste sutiktą amerikiečių lietuvių ekskursiją, aprašo surengtas savaimingas dainų rungtynes, "kada jaunimas, paskaitintas nusileisti, atakase tuomet tokių dainų, kurių net patys dainuojantieji ne visi buvo girdėję" (343 p.). Slajaus atsiminimai yra istorinio ir kartu publicistinio pobūdžio, kaip jam žurnalistui dera.

Kiekvienas geros valios skaitytojas turi jausti pagarbą sesutėms Žemgulytėms, skaitydamos jų atsiminimus apie ligoninės statybą Švėkšnoje. Vienus jų, seselės Bonitos atsiminimus, pateikė redak-

torė (305-20), kitus — J. Žemgulytė-Mickienė (pati. Sesučių milžiniškas ir drąsus užmojis statyti ligoninę, taip sakant, iš nieko galėjo kai kam atrodyti fantastiškas, neįvykdomas. Tačiau jos savo tikslą pasiekė ir ligoninė prieš pat antrą Sovietų okupaciją buvo baigta. Ji stovi ir šiandien, paversta psichiatriine ligonine. Kaip toks tiesiog stebuklas įvyko, skaitytojas gali patirti iš seserų atsiminimų.

Baigiamosios pastabos

Sunku sistemingai ir nuosekliai aptarti panašus veikalus kaip ši Švėkšnos monografija. Jos perdėm margaspalvis turinys, kur kalbama "apie viską", nesiduoda suvedamas į kokias centrinės temas, kurios galėtų būti kritiškai ryškinamos. Tačiau reikėjo medžiagą kaip nors grupuoti ir veikala sumariškai kritiškai apžvelgti. Apžvelgiant, teko pastebėti ir paklaidėlių, kurių neišvengia daugumas autorių bei redaktorių. Viena didesnių redakcinių paklaidėlių kalbamajame veikale yra įterpimas šaltinių ir dalykus dėsiančių tekstus. Tekstuose turėjo būti šaltiniai — tik panaudojami, juos cituojant ar komentuojant. Bet patys šaltiniai in ex tenso faksimilės ir vertimuose turėjo būti sudėti knygos gale priedu. Prie šaltinių būtų praverę ir paaiškinimai, be kurių jie palieka skaitytojų neaiškūs. Pvz. neaišku, kaip 1899 m. lenkiškas Švėkšnos parapijos aprašas pakliuvo į Vatikano archyvą ir kas buvo jo autorius kun. Juzumavičius. Visai ne vietoje įterptas 1748 m. dokumentas ir jo lietuviškas vertimas (157 p.) (Jo vertimo galas yra klaidingas).

Veikalo apžvalgą tinka baigti A. Platerio straipsnio baigiamųjų žodžių citata: "Nuo čia aprašyto laikotarpio praėjo jau keturiasdešimt metų. Daug kas pasikeitė iš-pagrindų, ir mes patys atsidūrime labai toli nuo Švėkšnos. Išaugo naujos kartos, nemažaišios nei Švėkšnos gimnazijos, nei jokios kitos Lietuvos mokyklos. Atėjo laikas užfiksuoti gyvenimą toki, koks jis kadaise buvo, ne tik stambius įvykius, bet ir kasdieninę rutiną, kuri ją išgyvenusiems atrodo savaime suprantama, bet jos neišgyvenusiems ga-

lėtų likti visai nežinoma" (284 p.). Čia Platerio užsiminti stambūs įvykiai ir kasdieninė rutina. Juk visose Lietuvos vietose reiškia ne tik Švėkšnos miestelio

ir jos mokyimo įstaigos buiti, bet dar ir visos nepriklausomos Lietuvos. Juk visose Lietuvos vietose reiškia ne tik Švėkšnos miestelio

(Nukelta į 7 ps.)

GRAŽESNEI MARQUETTE PARKO ATEIČIAI IŠRINKIME

Richard J. Daley, Chicagos majoras, sveikina Kenneth B. Jaksy, Demokratų lietuvių kandidatą į 15-to wardo aldermanus, tarp jų stovi Frank B. Sevickas, Illinois valstybės senatorius.

RICHARD J. DALEY
CHICAGOS MAJORU

— ir —
Iletuvių kilmės

KENNETH B. JAKSY
15-to wardo aldermanu

Balsuokit už Demokratus 1975 m. vas. 25 d.

JEI JŲS NORITE SIŲSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR ĮVAIRIUS USSR KRAŠTUS, naudokitės patar navimu plačiai žinomos firmos

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED BY VNESHPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA: 1776 BROADWAY, NEW YORK, N. Y. 10019 Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai, slunčiami per mūsų firmą, paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvis, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynę ir kitų dalykų.

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
Affiliated with PODAROGIFTS, INC.

Prima užsakymus butams, automobiliams, dovanų pažymėjimams, motociklams, šaldytuvams, televizijos imtuvams ir įvairioms kitoms sovietinėms prekėms, kurias galite užsakyti Lietuvoje ar USSR gyvenantiems giminiams. Papildomų žinių teiraukites mūsų pagrindinėje įstaigoje ar bet kuriame mūsų skyriuje. Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MOSŲ SKYRIAI

Allentown, Pa. — 126 Tilghman Street	433-1854
Baltimore 31, Md. — 1900 Fleet Street	342-4240
Brooklyn, N. Y. 11216 — 485 McDonald Avenue	467-6465
Buffalo 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	895-0700
Chicago 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	486-2818
Chicago, Ill. 60629 — 2608 West 69 Street	925-2787
Chicago, Ill. 60609 — 1855 West 47 Street	376-6753
Cleveland 13, Ohio — 1028 Kenilworth Avenue	771-0696
Detroit 12, Mich. — 11601 Jos Campau Avenue	365-6756
Farmingdale, N. J. — Freewood Acres Rt. 9	363-0494
Hamtramck, Mich. — 11339 Jos Campau Avenue	365-6740
Hartford 6, Conn. — 122-126 Hillside Avenue	249-6216
Los Angeles 4, Calif. — 139 So. Vermont Avenue	385-6550
Newark, N. J. — 378 Market Street	642-2452
New York 3, N. Y. — 78 Second Avenue	674-1540
New York 3, N. Y. — 141 Second Avenue	475-7430
Philadelphia 23, Pa. — 631 W. Girard Avenue	769-4507
Phoenix, Ariz. 85027 — 22047 N. Black Canyon Hwy.	602-942-5770
Rahway, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-8800
Silver Springs, Md. 20910 — 961 Bonifant St.	301-587-5777
South River, N. J. — 41 Whitehead Avenue	257-6320
Syracuse, N. Y. 13204 — 515 Marcellus Street	475-9746
Trenton 10, N. J. — 1152 Deutz Avenue	392-0306
Utica, N. Y. — 963 Blecker Street	752-7476

5 ¹/₄ %

PASSBOOK ACCOUNTS PER ANNUM

INSURED

6 ³/₄ %

PER ANNUM 30 months minimum \$5000 or more

HIGH RATES

PAID QUARTERLY AT

BRIGHTON FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HIGHEST RESERVES

4071 ARCHER AVENUE

CHICAGO, ILLINOIS 60632

TEL.: LA 3-8248

(WEST OF CALIFORNIA AVE.)

PER ANNUM

certificates \$5000 or more 4 year min

6 ¹/₂ %

PER ANNUM \$1,000 or more 1 year min

Nauji leidiniai

— **AIDAI**, 1975 m. sausio mėn. Nr. 1. Mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston Mass. 02122. Leidžia lietuviai pranciškonai. Leidėjų atstovas žurnalo reikalams — kun. dr. Leonardas Andriekus, O.F.M. Žurnalą administruoja kun. Benvenutas Ramanauskas, O.F.M., 361 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Žurnalo metinė prenumerata 12,00 dol.

Išėjimoje vienintelis mėnesinis aukšto lygio kultūros žurnalas „Aidai“ šiemet mini 30 metų savo sukaktį ir 25 metų sukaktį nuo persikėlimo į Ameriką. Taigi mūsų kultūros žurnalų istorijoje šia prasme „Aidai“ yra sumušę visus rekordus, 30 metų „Aidų“ žurnalo komplektai jau yra milžiniškas ne vien tik išėjimo, bet ir visos lietuvių tautos kultūrinis lobis.

Pirmasis 1975 metų „Aidų“ numeris ir skiriamas tiems 30 ir 25 metų jubiliejams paminėti. Įvadinis straipsnis parasytas leidėjų atstovo Leonardo Andriekaus, O.F.M. „Aidams“ žengiant į keturiasdešimties metų. Rašantis čia paliečia įvairius žurnalo gyvavimo etapus, minėdamas ir džiugesius ir širdgėlas: „Prie mūsų širdgėlių, gi pirmiausia, priklauso tai, kad Aidai negali pasiekti Lietuvos. Taip gerai ir sunkiai paruošta kultūrinė medžiaga, naudojasi tik maža tautos dalelė išėjimoje! Bet mes tikime, jog ateis laikas, kai Aidų komplektai bus brangūs lietuvių tautos turtas. Jų ieškos universitetai ir kitos aukštosios mokyklos; jų reikalaus bibliotekos ir archyvai“. Žodžiai ne kiek nederinti. Todėl yra tiesiog nesuprantama, kaip gali apsieiti, neprenumeruodamas „Aidų“, bent kiek šviesesnis lietuvis išėjimoje!

Tokiems ir tokioms šeimoms dabar metų pradžioje yra gera proga, nieko nelaukiant, pasiųsti administracijai tuos 12 dolerių, kad lietuviškos kultūros aidai galėtų skambėti ir jų pastogėje. Apie „Aidų“ pradžią, jų pirmuosius metus Vokietijoje atsiminimų pluoštą pateikia pirmasis jų leidėjas ir redaktorius dr. V. J. Bieliauskas. Iš paskutinio „Židinio“ žurnalo numerio (1940, Nr. 5—6) perspausdinamas a.a. prof. J. Brazaičio straipsnis apie Fausto Kiršos poeziją. Poezijos pušapis skirtas Jurgio Janvičiaus eilėraščiams.

Labai kruopščiai paruoštas Vytauto Vaitiekūno raštas „Lietuva 1974 metais“. Pradėta taip pat išėjimo kultūrinio gyvenimo 1974 metų apžvalga, kurios dar bus ir tęsinys. Aloyzo Barono novelė „Gerai darbai“ liudija vis didėjantį rašytojo apsakymų glaustumą ir buitinių detalių saikingą pasūdytą problemine druska.

„Iš minties ir gyvenimo“ skyriuje Juozas Lišva labai įdomiai pateikia visą Watergate klampynės istoriją; nuotraukomis ir atitinkamais parašais minima poeto, dramaturgo Kazio Inčičiaus mirtis Lietuvoje ir rašytojo Vinco Ramono 70 metų amžiaus suktis; aprašomas dykietiškas lietuvių inžinierių ir architektų suvažiavimas Chicagoje; minima Los Angeles lietuvių jaunimo ansamblio 25 metų suktis ir žvelgiama į liberalių katalikų problemas.

Knygų skyriuje recenzuojama Prano Naujokačio „Lietuvių literatūros istorijos“ pirmasis tomas (Kestutis Keblys) ir Lietuvoje išleista prozos antologija emigrantinėmis etnomis (Titas Guopis).

Žurnalo viršelius ir puslapius puošia A. Stasiulevičiaus grafika ir Sandros Cipkuvienės tapyba.

THE VIOLATIONS OF HUMAN RIGHTS IN SOVIET OCCUPIED LITHUANIA. A Report for 1974. Prepared by The Lithuanian American Community. Feb. 16, 1975.

Leidinyje didelio formato, 142 psl., kaina 3,00 dol. Gaunamas, rašant šiuo adresu: Lithuanian American Community, Inc. 708 Custis Road, Glenside, Pennsylvania 19038.

Lietuvių Bendruomenės rūpesčiu pastaraisiais metais vis išleidžiami Vasario 16-tos proga šie leidiniai bene bus pats didžiausias ir prasmingiausias išėjimo darbas, laisvės paskelbimo diena minint. Darbas, skirtas ne vien dabarčiai, bet ir ateičiai. Svarbiausia dar yra tai, kad leidinys, medžiagos surinkimu, jos sugrupavimu pateikimu skaitytojui ir viso leidinio forminiu apipavidalinimu, yra profesinio ir tarptautinio lygio. Nieko čia nėra atkūrinio, padaryto bet kaip. Leidinį galima be gėdos atiduoti į reikliausias rankas.

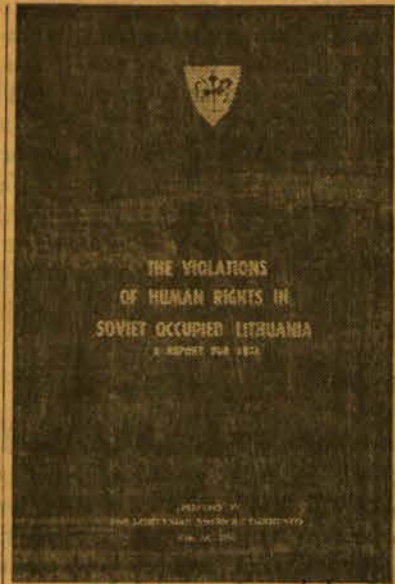
Vargu ar mes dar patys šiuo metu esame pakankamai išsąmoninę šio leidinio svarbą, kai metai po metų dokumentiniu tikrumu suregistruojama žmogaus teisių laužymo nusikaltimai okupuotoje Lietuvoje ir jie pateikiami visam laisvajam pasauliui prieinama kalba ir įprasto šios rūšies leidinio forma. Tai ne Lietuvos laisvinimo žodžiai, o darbai!

Stai čia minimo tomo, apimančio 1974 metus, turinys. Po trumpo įvado, teikiama medžiaga suskirstoma į tris didžiulius skyrius ir mažesnius poskyrius taip:

I. THE DENIAL OF THE RIGHT TO SELF DETERMINATION

The Dead Hand of Imperialism

Political Prisoners Demand Self

- Determination
A Memorandum to the United Nations on Independence for Baltic States
Protest Against the Forcible Incorporation of Lithuania into the Soviet Union
Reports About Student Nationalism
The Discrimination of Lithuanians in the Belorussian SSR

II. VIOLATIONS OF FREEDOM OF RELIGION AND CONSCIENCE

The Struggle for Survival
A Rebuttal of Soviet Propaganda on Religious Freedom
Efforts to Destroy the Church From Within
Dismissal From Work for Membership in Religious Orders
The Right to Receive Last Rites Denied
Arbitrary Interference in the Life of Religious Communities
Believers Denied the Services of a Priest
Harassment of Religious Youths

III. THE SUPPRESSION OF DISSENT

Under the Thumb of a Conservative Bureaucracy
Trial and Purges for Nationalist Activities
Protest Against Arbitrary Searches and Seizures
Case 345: KGB Effort to Liquidate the Chronicle
Arrests and Convictions for Samizdat Publications

— THE CHURCH SUFFERING
Chronicle of The Catholic Church in Lithuania, No. 8. Translation of Authentic First-Hand Reports from Soviet-Occupied Lithuania. Published by The Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America, 64-14 56th Road, Maspeth, N.Y. 11378.

Tai garsaus pagrindinio leidinio „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“ aštuntojo numerio vertimas anglų kalbon. Prie du pradžioje įdėtas kun. Kazimiero Pugevičiaus parašytas įvadas, trumpai supažindinąs skaitytoją su Lietuvos gyvenimo faktais, situacija bei statistikomis nuo 1940 metų pirmosios sovietinės okupacijos iki šių dienų.

Leidinyje gaunamas, rašant šiuo adresu: Lithuanian — American Catholic Services, Room 407, Profesi onal Building, Baltimore, Md. 21201.

— **MOTERIS**, 1974 m. Nr. 5. Lietuvių moterų žurnalas. Redaguoja Nora Kulpavičienė. Administruoja Bronė Pabedinskienė. Leidžia Kanados Lietuvių katalikų moterų draugija. Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M6H

1A8, Canada. Metinė prenumerata 10,00 dol.

Siame numeryje Alf. Tyruolis rašo apie du Parnaso nemirtinguosius: Petrarką ir Laura, o P. Gaučys — apie Dostojevskio didžiąją meilę. Ava Saudargienė pasakoja išpūdžius iš Paryžiaus Folies Bergers. Žurnale netrūksta nei poezijos (Alė Rūta, Emilija Vydienė), nei beletristikos (A. Giedrius, M. Tūbelytė-Kuhlmanienė), nei meno darbų puikių nuotraukų. Knygų skyriuje recenzuojamas B. Pūkelevičiūtės romanas „Naujųjų metų istorija“ (Pr. Naujokaitis). Gausiai iliustruoti, kupini geros medžiagos ir kiti įprastiniai skyriai: Seima ir mokykla, Lietuvoje, Moteris pasaulyje, Sveikata, Šeiminių kamps.

— **LIETUVIŲ DIENOS**, 1975 m. sausio mėn. Nr. 1. Redaguoja Dalila Mackalienė. Leidžia A. Skirius. Redakcijos ir administracijos adresas: 4364 Sunset Blvd. Hollywood, Calif. 90029. Metinė prenumerata 10,00 dol.

Nemažai žurnalo puslapių ši karta skirta Simui Kudirkai. Ji tuose matome Nerimos Narutės poezija, Zentos Maurinios (latvės) apsakymą, teatro festivalio vaizdus, Danguolės Stončiūtės grafiką, Hartfordo lituanistinės mokyklos jubiliejų ir kt.

— **PASAULIO LIETUVIS**, 1975 m. sausio mėn. Nr. 10. Biuletenis Bendruomenės minčiai ir gyvenimui. Redaguoja Stasys Barzdukas, 18308 Hiller Ave., Cleveland, Ohio 44119. Leidžia Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba. Administruoja Stasys Džigalas, 7240 S. Mozart St., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata 3,00 dol.

Iliustruotas ir sumaniai redaguojamas leidinys, kuriame ryškiai atsispindi lietuvių bendruomeninė veikla visu laisvojo pasaulio pločiu.

— **SKAUTŲ AIDAS**, 1975 m. sausio mėn. Nr. 1. Vyr. redaktorė — A. Namikienė, 6041 S. Fairfield Ave., Chicago, Ill. 60629. Administruoja A. Orentas, 6842 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata 5,00 dol.

Skautiškos minties ir praktiškosios skautiškos veiklos gausiai iliustruotas žurnalas.

— **MŪSŲ ŽINIOS**, 1975 m. vasario mėn. 9 d., Nr. 3. Lietuvių jėzuitų ir jaunimo centro Chicagoje biuletenis. Redaguoja Danutė Vakarė. Atsakingasis redaktorius — Algimantas Kezys, S.J. Administruoja Petras Kleiņotas, S.J.

KONCERTINIS YPATINGAS GITARAS IR KANKLES
DABO PAGAL UŽSAKYMĄ IR TAIŠO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS
KVIRINAS RUNIMAS
4914 West Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652-3200

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th St., Tel. REpublic 7-1941

PETE'S AUTO REPAIR
Cia daroma Motor tune-up. Motoro, stabdžių, vairo ir automatinų transmisijų remontas. Starteriams ir alternatoriams duodamos ilgalakės garantijos.
PETRAS PIŠNYS, savininkas
6211-15 S. Damen Ave. Tel. 737-3988

Apie Šventųjų metų Gavėnią rašo A. Tamošaitis, S.J. Kituos puslapiuose: Vakarėnė su Alicija Stephens; Pasimatymas su kun. J. Kubiliu, S.J.; Vakarėnė su Vaclovu Sevruku; Pokalbis su kun. J. Kidyku ir kt.

— **PAMOKSLAI**, A serija. Nr. 2(6), 1975. Nuo Gavėnios 1-jo sekmadienio iki Šeštinių šventės. Pamokslus paruošė: šie kunigai: V. Piktūna, A. Valiūška, V. Dabušis, J. Pakalniškis ir P. Butkus. Leidžia Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Kunigų Vienybė. Užsisakyti ir atsiskaitymus siųsti šiuo adresu: Rev. V. Dabušis, 147 Montgomery Place, Paterson, N.J. 07501.

— **EGLUTĖ**, 1975 m. vasario mėn. Nr. 2. Vienintelis laikraštis vaikams išėjimoje. Redakciją sudaro: ses. Ona Mikailaitė, Elena Juknevičienė ir Danguolė Sadūnaitė. Administruoja ir leidžia Nekaltai Pradėtosios Marijos seserys. Redakcijos ir administracijos adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata 7,00 dol.

Kiekvienas „Eglutės“ numeris yra sutelktinė mūsų rašytojų ir mūsų dailininkų dovanėlė mažajam skaitytojui. Lietuviui ir lietuvytei „Eglutė“ yra būtina reikalinga.

— **AKIRAČIAI**, 1975 m. sausio mėn. Nr. 1. Atviro žodžio mėnraštis. Leidžia Viewpoint

Press, Inc. 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629. Šio numerio redakcija: D. Bielskus, K. Drunga, L. Mockūnas, Z. Rekašius, sr. T. Remeikis, dr. E. Vaišnienė, H. Zemelis. Metinė prenumerata 6,00 dol.

Siame numeryje: Moteris lietuviškoje visuomenėje; Apie muziką, kursus ir merginas; Aldonos Stempužienės koncertas Chicagoje; Pokalbis su Vaclovu Sevruku ir kt.

— **VILTIS**, Volume 33, No. 5. January — February 1975. A Folklore Magazine. Anglų kalba leidžiamas žurnalas, skirtas gyvajai etnologijai plačiaja prasme. Viltį redaguoja ir leidžia V.F. Beliajus, P.O. Box 1226, Denver, Colorado 80201. Žurnalo metinė prenumerata 5,00 dol.

Kiekviename numeryje rašoma apie įvairių tautų liaudies šokių, dainų, papročių, valgių ir kt. Vis būna kas nors ir apie lietuvių.

WAGNER and SONS
TYPEWRITERS,
ADDING MACHINES
AND CHECKWRITERS
Nuomoja, Pardūda, Taiso
NAUJOS — NAUDOTOS
Virs 50 metų patikimas jums
patarnavimas
5610 S. Pulaski Rd., Chicago
Phone — 581-4111

SUDEGĖ MENO GALERIJA

Gaisras sunaikino Šv. Marijos kolegijos Moraga, Calif. meno galeriją. Nuostolių per 100,000 dol.

DISKRIMINACIJA ČEKOSLOVAKIJOS MOKYKLOSE

Čekoslovakijos seserys vienuolės negali lankyti gailėstingųjų seserų mokyklų ir negali gauti gail. seserų diplomų.

ATĖMĖ MOKYKLĄ

Portugalijoje kairioji vyriausybė Proença-a-Nova mieste nusavino katalikų mokyklą. Vyskupas dėl to pareiškė protestą.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą, vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Tel. PROspect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

GELBĖKIME TIKINTIESIEMS LIETUVOJE
KIEKVIENAM LIETUVIUI GAVĖNIO LAIKE
dera paklausti save, ar esu lojalus
LIETUVOS KATALIKŲ REIKALAMS.

Jiems reikalinga mūsų kiekvieno pagalba. Atlikime šią pareigą kiekvienas savo auka per Lietuvių Katalikų Religinę Salpą.

Savo aukas siųskite: **LITHUANIAN CATHOLIC RELIGIOUS AID**,
64-09 56 Rd., Maspeth, N. Y. 11378
Aukos atleidžiamos nuo mokesčių.
LKRŠ Valdyba
Vysk. Vincentas Brizgys, pirm.

Siunčiu savo auką
Persekiojamai Bažnyčiai Lietuvoje paremti \$ _____

Parašas _____
Adresas _____

Philomena sako:
— KAS NETAUPO ATEIČIAI, TAS NESIRUOSIA ŠVIESESNIAM IR TINKAMESNIAM GYVENIMUI.

CHICAGO SAVINGS MOKA ANT PAPRASTŲ KNYGŲ 5.25%
\$1,000 įdėtas vieniems metams duos 6.5%
\$5,000 įdėti 4 metams duos 7.5%
\$5,000 įdėti 6 metams duos 7.75%

Nuošimčiai priskaitomi kas dieną, išmokami kas trys mėnesiai. Kiekvienas taupytojas yra apdraustas iki \$40,000 per Federalinės Valdžios Apdraudą F. S. L. I. C.

ESLIC
Equal Housing Lender

CHICAGO ★★★★★
savings and loan association
6245 south western avenue 476-7575

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7 3/4 %	6 1/2 %	5 1/4 %
Mokamas už 6 m. sertifikatus. Minimum \$1,000	Mokamas už 1 m. investavimo saskaitas. Minimum \$1,000	Mokamas už PINIGAI INESTI IKI 15 D. PELLO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

VALANDOS: SEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta
ANTRAD. ir PENKTAD. — 9 v. r. iki 5 v. vak.
PIRMAD. ir KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 5 v. v.

Kultūrinė kronika

MAGISTRO LAIPSNIS UZ LIETUVISKĄ DRAMATURGIJĄ

Juozas Daubėnas gavo magistro laipsnį Arizonos universitete. Jo tezė tema: "Algirdas Landsbergis, a Lithuanian Playwright in Exile". Daubėnas žada siekti ir daktarato, išversdamas ir pastatydamas kurio nors lietuvių rašytojo dramos veiklą.

VAKARONĖS EKSKURSIJA Į ARTIMUOSIUS RYTUS

Ateinančios savaitės penktadienį (vasario 28 d.) Jaunimo centro kavinės kultūrinė vakaronė Chicagoje skirta šandien ir save viso pasaulio dėmesį atkreipusiems Artimiesiems Rytams. Juos neseniai perkeliavo šikagietis žurnalistas Zigmas Umbražiūnas. Jisai su smalsia akimi ir spalvota filma tik prieš mėnesius akylai pasižvalgė po Egiptą, Turkiją, Siriją, Libaną, Izraelį ir t. t. Jo pokalbio tema vakaronėje bus "Kultūrinius paminklus Artimuosiuose Rytuose aplankius". Pašnekesys bus iliustruojamas kelinėje darytomis spalvotomis skaidrėmis. Pradžia 8 val. vak.

CLAUDELIO MIRTIES SUKAKTIS

Prancūzų mokslo akademijos narys, poetas ir dramaturgas Paul Claudel mirė 1955 m. vasario 23 d., išgyvenęs brandų amžių — 87 m. Siemet 20 m., kai jo nebeturime. Tai buvo drauge diplomatas ir rašytojas. Konsularinėje tarnyboje buvo JAV, Kinijoje, Vokietijoje, Italijoje; ambasadoriumi buvo Danijoje, Brazilijoje, JAV-se, Belgijoje. Taigi, turėjo progos pažinti įvairių kraštų kultūrinį gyvenimą. Jam buvo gerai pažįstama graikų ir lotynų literatūra, anglų poezija ir eilės kitų kraštų kūryba. Tačiau, atsivertęs į katalikybę, įkvėpimo versmę surado religinėje mintyje. Parašė gražios lyrikos ir stiprių draminių veikalų, bet turėjo pasisekimo ir jo prozos darbai, kur jis nagrinėja metafizikos, estetikos, poezijos, meno, socialinius, religijos klausimus. Paskutiniu laikotarpiu buvo apėjęs Šv. Rašto studijoms. Lietuviams jis yra savo ranka parašęs: "Siunciu savo sveikinimą lietuviams, sovietinio žveriskumo

Magdalena Stankūnienė Erdvėje II (medžio raizgys) Iš Vasario 16-tos proga Čiurlionio galerijoje, Chicago, vykstančios mūsų dailininkų parodos

aukoms, ir aš jiems sakau turėti pasitikėjimą. Dievas yra už visus stipriausias".

Pats būdamas idealistas, jauniui jis kalbėjo: "Jaunystė sukurta ne džiaugsmui, ne malonumui. Ji sukurta heroizmui".

GINSBERGO POEZIJA

Poetas Allen Ginsberg, seniau pasirodęs "bytniko" stiliume, dabar, pasirinkęs kultūringą išvaizdą, kovo 14 d. skaitys savo poeziją Contemporary Art muziejuje, Chicagoje.

Rašytojas Paul Claudel (1869-1955. II. 23)

Filmų įvairumai

STASĖ SEMENIENĖ

Moters ir dirigentės sunkus kelias į meną

Ir neįmanoma su moteriškum, šūkaijančiom apie "laisvę" moterims ir neškančioms to dabar madingo "laisvaišvinimo", vis dėlto tenka pastebėti, kad moters kelias į meną, literatūrą ar bet kokią kitą sritį dar tebėra labai šūkištas.

Vienas tokių kopimų į meną, pilnas gyvenimo smūgių, nors ir įgimto talento vedinas, atskleistas ekrane, dokumentiniame filme "ANTONIA".

Dvejetas pasižventėlių (ir vėl moters!) — Jill Godmilow, filmo statytoja ir redaguotoja, ir liudies dainininkė Judy Collins sureizgavo ir pastatė Denvery filmą apie dirigentę Antoniją Bruce. "Antonia" — šviesus dokumentinis filmas, pasakoja teisingos dirigentės gyvenimą ir liudija žymios asmenybės praeitį. Judy buvo Antonijos piano mokinė, per eilę metų pamilusi savo mokytoją.

Kukliame Denverio namely — virtuvėje — stovi pagyvenusio moters (73 m.) ir pasilenkusio prašneka į žiūrovą, o jos kiekvienas žodis, aiškiai tariamas, giliai įsisunkia į tave:

— Aš diriguoju ketvirtą — penktą kartą į metus. O norėčiau tiek kartų į mėnesį. Esu pakankamai stipri ir turiu energijos. Solistas vi-

sad gali groti savo instrumentu. Bet man neduoda mano instrumento, kuris yra orkestras.

Po trumpos pertraukėlės ji sako: — Nedažnai aš kam atveriu savo amžiną širdies skausmą.

Toji moterėlė yra Antonia Brico. 1930 ir 1940 metais ji buvo žinoma visame pasaulyje ir apie ją sklido žinio spaudoje, nes, būdama moterimi, pasirinko nepaprastą karjerą — dirigavimą.

1939 m., kai buvo jaunutė — 22 m., ji dirigavo Berlyno filharmoniniam orkestrui, garsiausia tame laikotarpyje. Publika plaukė, žingeldumo vedina, lyg kokios keistybės pamatytų — moters dirigentės! O piodavo, jos talento paveldėti. Ji buvo pagerbta visoje Europoje. Ji buvo kvečiama diriguoti orkestrams Londone, Paryžiuje, New York'e ir Hollywoodo Bowl. Kai buvo ginčijamasi ir įrodinėjama, kad nėra pakankamai moterų muzikantių aukšto kalibro simfoniniam orkestrui sukurti, ji tuoj suorganizavo vieną moterų simfoninį orkestrą New York'e ir vadovavo jam ketverių metų.

Tačiau ji niekad nesugebėjo įrodyti, kad dirigavimas nėra vien vyro darbas. Kritikai nuolat gyrė jos sugebėjimus, ypač, kad jie buvo

POLITIKA UNESCO NUTARIMUOSE

Visa eilė žymių žmonių yra pareiškę protestą dėl to, kad UNESCO nutarė pasmerkti Izraelį ir pritaikyti jam sankcijas — nebeduoti paramos, kol 1967 m. jo užimtajame šventajame Jeruzalės mieste nebus sustabdyti archeologiniai kasinėjimai ir pradėtosios statybos. Kolektyvūs protestai reiškiami per įvairių kraštų laikraščius (tarp protestų pasirašiusių žymiųjų žmonių yra Ionesco, Sartre, Iris Murdoch, Graham Greene, Heinrich Boell, Arthur Miller, Simone de Beauvoir). Menka tebuvo ta parama, kurią iš šios organizacijos gaudavo Izraelis. Daug svarbiau pats faktas, kad šios organizacijos konferencija, spaudžiama arabų kraštų ir remiama jų šalininkų, 1974 m. lapkričio 20 d. 48 balsais prieš 33 nutarė Izraeliui pritaikyti sankcijas ir atimti iš jo atstovų balsavimo teisę. UNESCO yra nepolitinė organizacija, o tas jos žygis yra aiškiai politinis (visi kaltinimai Izraeliui, pasirodo, nepagrįsti).

Arabai laimėjo politinį ėjimą, bet UNESCO atsidūrė akligatvyje. Savo uždaviniams vykdyti (švietimo ir kt.) UNESCO naudoji, palyginti, dideliu biudžetu. O po to lemtingojo nutarimo JAV nusistatė visiškai sulaukyti savo skiriamąsias lėšas, kol UNESCO atsisakys politinio pobūdžio tikslų ir grįš vykdyti švietimo ir kultūrinių uždavinių. Danija, Šveicarija ir Prancūzija savo įnašus sumažino dešimčia procentų. Britanija dar neapsisprendė ką daryti, bet taip pat kritiškai žiūri į UNESCO supolitinią.

moters atlikti. Pagaliau, 1947 m. ji nuyko į Denverį ir sukūrė savo pačios orkestrą ir pasinėšė labiau į privatu gyvenimą, nors ir pilną meilės muzikai.

Mes matome Antoniją, mokančią talentingą jauną pianistę (Helen Palacas), o vėliau josios solo debiutą su Brico simfoniniu orkestru.

Antonia turėjo daug rėmėjų. Ji pati su meile kalba apie savo draugą Albertą Schweitzerį, kuris per daugel metų ją padrasindavo. Ji mini daug vyriškių dirigentų, kurie, žavėdamies jos talentu, panaudodavo savo protekciją jai gauti darbo tuo metu, kai nieks apie moters dirigentes ne tik negirdėdavo, bet ir nenorėjo girdėti.

Tačiau mes išgirstame ir apie tokius profanus, kaip baritonas John Charles Thomas, kuris atsisakė dainuoti, nes dirigentė buvo moteris.

Filmas yra neabejotinai vienas pačių gerųjų šiais metais ir tinkamas visi šeimai stebėti.

SEIMININKAS IR MARGARITA

Dabar jau ir Lietuvos spauda išdrišta minėti rusų rašytojo Michailo Bulgakovo pavarde. O jis 1938 m. parašė romaną "Seimininkas ir Margarita", bet Stalino bernėliai to darbo nepraleido, ir praėjo net 30 metų, kol tas darbas buvo išleistas, deja, užsieniuose. Buvo išleistas ir išgarsintas. Matyt, atėjo laikas, kada tas Bulgakovo kūrinys jau bus pradėtas spausdinti ir jo gimtajame krašte, jei rašytojo pavarde pradėdama minėti tarp įžymiųjų.

Vakaruose pradėdama rodyti pagal tą romaną pastatytasis filmas. Jį pastatė italai — jugoslavai bendromis jėgomis, režisierius — jugoslavas Aleksandar Petrovič. Bet ir filmas ligi šiol turėjo praeiti nesėkmingą kelią. Jis buvo nugabentas į Cannes filmų festivalį, bet turėjo būti atsiimtas tautų sugyvenimo vardan. Mat, rusai pagrįsino, kad jei tas filmas bus rodomas, tai jie jau niekada nebedalyvaus tuose festivaliuose. 1971 m. filmas buvo rodomas Jugoslavijoje suruoštame festivalyje, bet jam nebuvo leista varžytis dėl premijų (premijas jis gavo Venecijoje ir Chicagoje).

Be kita ko, A. Petrovič yra vienas žymiausių Jugoslavijos režisierių. Bet už "nuodėmės" jis buvo pašalintas (kaip ir mūsų Juras Kaune) iš Belgrado universiteto, kuriame lektoriavo. Dabar jis Paryžiuje stato naują filmą pagal Heinricho Boellio romaną "Grupinis portretas su poniu".

ŠVEKŠNOS MONOGRAFIJA

(Atkelta iš 5 pusl.)

vėse gyvenimas maždaug panašiai vystėsi. Tad Šveikšnos monografijoje mes turime pateiktą lyg mažiūnį nepriklausomos Lietuvos vaizdą, kuris atskleistas margspalviais aprašais ir gausiais paveikslais žmonių ir įvykių.

ŠVEKŠNA. Redaktorė Alieja Rūgytė. Išleido Šveikšniškių draugija Chicagoje 1974 metais. Red. komisija: pirm. A. Rūgytė, nariai: A. Jasas, K. Miečienė, S. Petersonienė, S. Rudys, J. Šlažus. Viršelį piešė A. Tamošaitienė. Tech. priežiūra J. Šlaboko. Kongrs. bibl. otekos katalogo kortelės nr. 74-77618. Tiražas 800 egz. Knyga 536 psl., kaina \$10.00, ainama "Drauge".

DIDELĖ PARAMA MOKSLUI

Labdarys I. A. O'Shaughnessy testamentu paliko Notre Dame universitetui 2.2 milij. dol., Šv. Tomo kolegijai 2.2 milij. dol. ir Šv. Kotrinos koleg. 1.1 milij. dol. Abi. vi. paskutiniosios mokyklos yra St. Paul, Min.

Prano Naujokaitio LIETUVIŲ LITERATūros ISTORIJA, I tomas

Tai naujausias lietuvių literatūros nagrinėjimas šių laikų švietimoje, didelio formato, kietais viršeliais, virš 600 pusl. dydžio knyga, labai reikalinga mokyklai, rašytojams, žurnalistams ir visai lietuvių švietumenei.

1 egzempliorius \$10.00
2 egzemplioriai \$18.00
3 egzemplioriai \$24.00

Užsiskaitant daugiau kaip 3 egz. \$7.50 už kiekvieną.

Užsakymus siųskite: Mr. A. Kaveleva, 7080 S. Rockwell St., Chicago, ILL. 60629. Čekius ar money order'us rašykite: L.B. Kultūros Taryba vardu. Nesiuskite voke grynų pinigų.

AR NEGANA?

Išrinkite

☒ JOSEPH P.

MIGAS

ALDERMAN — 13TH WARD

VASARIO 25 d., 1975

4318 W. 63rd St. 284-6513

SIUNTIINIAI Į LIETUVĄ

1. MOSŲ BENDROVĖ veikia nuo 1947 metų. Kiekvienais metais mes persiunčiame į Lietuvą greit ir saugiai tūkstančius siuntinių.
2. MOSŲ BENDROVĖJE ir jos skyriuje Jūs visuomet rasite didelį pasirinkimą prekių, kurios labai vertinamos Lietuvoje.
3. TAIP PAT PRIIMAME užsakymus AUTOMOBILIAMS (Ziguli, Moskvė, Zaporozec), motociklams, šaldytuvams ir kit. oficialiomis kainomis.
4. JEIGU JŲS NORITE PAKVIESTI iš Lietuvos gimines, mes parūpiname reikalingus dokumentus.

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 SOUTH STATE ST., CHICAGO, ILL. 60604

TEL. WA 2-9354

ir mūsų skyrius:

2618 WEST 63rd ST., CHICAGO, ILL. 60629

TEL. WA 5-2466

DVIEJOSE PATOGIOSE VIETOSE

KAIP PATOGU!

Užsiskaitkite šias plokšteles paštu.

1. KALNUOS DAINUOJA — Baltija II	\$6.00	☐
2. SU SOKIU IR DAINA — Neo-Lit	\$6.00	☐
3. GROJAME JUMS — Neo-Lit	\$6.00	☐
4. GAUDŽIA TRIMTAI — maršal	\$5.00	☐
5. DAINOS — Kun. V. Gorinas	\$6.00	☐
6. ŽIRGINELIAI I ir II vaikams po	\$5.00	☐

Pažymėkite pageidaujamas plokšteles ir siųskite:

GIFTS INTERNATIONAL, 2501 W. 71st St., Chicago, ILL. 60629

Plokšteles su sąskaita bus tuoju Jums pasiųstos.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET

TEL. — CA 5-7252

RADIO IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS. DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVARTIAUSIŲ TELEVIJOS APARATŲ. SPALVOTOS TELEVIJOS APARATAI

TEOLOGINĖSE STUDIJOSE

JAV-se 1974-1975 m. kunigu seminarijose studijuoja 16,948 klierikai.

— Egoistas tas žmogus, kuris

yra daugiau suinteresuotas saviimi, negu manimi.

ISIGYKITE PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMUI PRIEMONĘ

Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausias pirkimo sąlygas.

CHRYSLER CORDOBA

1975 m. Sportinis, ekonomiškas 2 durų Hardtop

PLYMOUTH FURY — Sport. 2 durų Hardtop, 6 cilindrių

Turime jaunuoliams mašinų: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų. Įvairių kainų. Pradedant nuo \$50.00.

Mūsų dirbtuvėse pritrę mechanikai pataisys karoseriją (Body), sparnus (Fenders) ir sureguliuos motorą.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI7-1515

Laidotuvių Direktorai

MAŽEIK & EVANS

6845 SOUTH WESTERN AVENUE

AIR CONDITIONED KOPLYČIOS

TRYŠ MODERNIŠKOS

MASINOMS VIETA

RRepublic 7-8600 RRepublic 7-8601

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

— TĖVAS IR SŪNUS —

TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS

2533 West 71st St. Tel. GROvehill 6-2345-6

1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS

Laidotuvių Direktorai

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS

1330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3 9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefonas YArds 7-1741

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorų Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-8401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS

2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6872

2424 W. 69th STREET Tel. RRepublic 7-1213

11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 8-3572

POVILAS J. RIDIKAS

8354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5938

GENOVAITĖ KUDIRKIENĖ APIE SIMĄ

— Aš nieko daugiau negaliu pridėti prie to, ką pasakiau, tik vieną norą, tiksliau išreiškiant, reikalavimą abiem — aukščiausiam teismui ir Sovietų Rusijos valdžiai: Aš prašau, kad jūs duotumėte mano tėvynei Lietuvai nepriklausomybę!

Tokį aiškų tiesos žodį išdrįso tarti raudoniesiems siaubūnams Lietuvos jūreivis Simas Kudirka, prieš jį nutiesiant 10-čiai metų sunkių darbų kalėjimo.

Tai buvo 1971 m. gegužės 20 d., o dabar Simas su šeima keliauja skersai ir išilgai per visas JAV-bes fantastiškoje kelionėje, kurios nė vienas kitatautis ne tik nėra pralenkęs, bet niekad nesvajotų tokios turėti.

Miestų galvos įteikia jam garbės raktus, jis kelimas į garbės admiralus, didmiesčiai lenktyniaudami jį vadina garbės piliečiu. Visur jis neša, kaip vėliava, tiesos žodį apie savo pamiltą LIETUVĄ.

Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus jis pagerbtas išdiliojuoju metų lietuvių — amerikiečių. Aple tužinas asmenų pusryčių jame Continental Plazoje: Simas su žmona Genovaitė, gen. konsulas A. Simutis iš New Yorko. Irena ir Stasys Balzekai, Gražina, dr. Paegle ir kiti. Išsikalbame su Genovaitė:

— Ar teko Lietuvoje sužinoti, kaip lietuviškoji spauda ir mūsų visuomenė dėjo visas pastangas išjudinti Simo reikalą? Ar pajutote, kokių populiariu asmeniu virto Simas?

— O kaipgi! Sykį atidarau duris ir randu už durų ant slenkstio padėtą Gliaudos knygą "Simas". Įvyniota celuloide, kad nepermirkty. Išsiganau. O dar labiau įsibaimino mama. Tikrai manė, kad provokacija. O tokių mums nemažai rusai pakišdavo. Pradėjo mus lankyti neva partizanų giminės, jų artimieji, nori su mumis pasikalbėti. Tik vėliau su didžiausiu įdomumu knygą perskaitėme.

— Ar rusai lengvai išleido pačią su Simu kartu išvažiuoti į JAV-bes? Nedarė jokių kliūčių?

— Kur tau! Visai mėgino mane atkalbėti. Kai dar nebuvo nė kalbos apie jokią kelionę, nuolatos iškviisdavo ir kvosdavo, vis keldami į galvą: "Tu jo nelauk grįžtant iš kalėjimo — juk jis išdavikas!" Rusai visokiems būdais stengėsi atskirti mane nuo Simo, o ypač jiems parūpo mūsų vaikiai, kad tik tie pasilikty Lietuvoje.

— Simas yra išsitaręs, kad Lietuvoje daug geriama, ar taip ir yra?

— O taip! Ten geria degtinė ne stikluokais, kaip čia, bet stiklinėmis (ir, paėmusi nuo stalo vandens stiklinę, parodė kokiom.). Pusė litro degtinės vienam žmogui — vieni niekai, duok visą litrą. Žmonės geria iš desperacijos, nieko šviesesnio nematydami.

— Daug jau žinome apie Simo kėlimą, o iš kurio krašto būsite patį?

Esu Rašytė iš Suvalkų Kalvarijos.

Ses. Margarita (k.), Putnamo seselių vyresnioji, "Eglutės" bendradarbė Danutė Augienė ir "Eglutės" administratorė ses. Palmira dalijasi laikraščio rūpesčiais ir džiaugsmais. Nuotr. P. Pupliaus

I pokalbį įsijungia Gražina Kulkauskaitė-Paegle ir pasakoja, kad jos mama ir Simo mama yra geros draugės, bet giminytės ryšiai, kaip kiti sako, jų neriša. Gražinos mama ir afidevitą išrašė M. Šulskienė.

Genovaitė — gražaus veido, natūrali lietuvaite. Nei jos skaisčios odos skruostai, nei stebėtinai rausvos lūpos — dažų nemažusios, bet ir didmiesčių suodžių, nei žvarbaus vėjo nesugadintos.

— Moterys čia per daug dažosi. Net ir lietuvaite. Teko pastebėti Kalifornijoje — iš ryto graži, kaip lėlė. Po poros valandų — veidas kaip žemėlapis. Ypač, kai šiltas oras savaip "nuvažo".

Su sąmojomu paminėjo Genovaitė ir moterų "maniją" mesti svorį.

— Ar mano porą šimtų metų gyventi?

Genovaitė laisvai ir su noru pasakoja apie Klaipėdą, kad ten įsteigta daug amatų mokyklų, per 20 jų yra.

Simas labai gyvas, iškaltas, dėl žodžio jam nereikia įstoti į kišenę, žodžiai veja mintį labai sklandžiai.

— Aš artojas, — sako jis.

— Nu, (tas jo žodelytis dažnai vartojamas), kad būčiau Adomu Mickevičium...

Ir Genovaitė vėl noriai pasakoja apie Simą, kad jis, grįžęs iš kalėjimo, daug eilėraščių pri-

deklamavo...

Genovaitė, kaip namų šeimininkė, nuklęsta ir į kasdienybę. Nusiskundžia, kad čia visai nevalgo sriubų. Lietuvoje tai būvės ir duona buvo pagrindu.

Viesėdami Chicagoje, Kudirkai su Paeglem buvo apgyvendinti John Hancock centre — 71-me aukšte WGN bute. Tame 100 aukštų 20-tojo amžiaus architektūrinis stebuklų 87-tame aukšte elegantišką butą turi Irena ir Stasys Balzekai. Jame buvo apgyvendintas gen. konsulas A. Simutis ir viešėjo Kudirkai.

Chicago Lietuvos moterų klubo pagerbime iš k. pirm. Silvija Petrošienė, buv. pirm. ir kalbėtoja Ona Biezienė, Valerija Šaulės, Adeline Kutchins (Kučienė) ir Konstancija Baltutytė-Hofer (buv. pirm.) Lietuvių mot. klubų fed. Chicago klubo valdys, P. Vaitaitienės išpuoštas ramunėm ir rugelėm, sidabro žvakiėm. Nuotr. Z. Degučio

Genovaitė Kudirkienė (vidury) Chicago viešnageje. Iš k. Irena Balzekienė ir prel. D. Mozeris. Nuotr. H. Blyskio

MŪSŲ VEIKLA

— Salomėja Nasvytytė - Valiukienė atvyksta iš New Yorko dalyvauti Liet. mot. federacijos Chicago klubo kultūrinėje popietėje kovo 16 d. Salė yra centro valdybos visuomeniniams reikalams ir spaudai pareigūnė. Ji taipgi yra New Haven klubo pirmininkė. S. Valiukienė kalbės apie Liet. mot. fed. Chicago klubo nuveiktus darbus.

— Liet. mot. federacijos Chicago klubas sparčiai ruošiasi įvairiems savo būsimiems parengimams. Pas narę M. Macevičienę susirinko valdybos narės: pirm. M. Marcinkienė, D. Kurauskienė, I. Sekmokienė, o taipgi P. Vaitaitienė ir svarstė, kaip pravesti lietuviškų motyvu kovo 16 d. kultūrinę popietę, taipgi tradicija virtusį velykinį stalą per Atvelykį. Valdyba džiaugiasi, kad sutiko talkininkauti nepamainomos tos srities žinovės P. Vaitaitienė ir M. Macevičienė. Nutarta susirinkti kovo 2 d. pasitarimams su klubo narėmis.

— Ula Čelowych, ukrainiečių pirmiausia veikia, sutikta mero Daley buv. prezidentienei Johnsonienei suruoštuose pietuose, pasikalbėjime su lietuvių ragino sujungtomis jėgomis kovoti prieš bendrą prieštą — okupantą. "Vien moterų" — per 10,000 ukrainiečių įkalinta koncentracijos stovyklose", kalbėjo ji. Pasikalbėjime dalyvavo dabartinė ir buvusios Liet. mot. fed. Chicago klubo pirmininkės: M. Marcinkienė, M. Krauchunienė ir šias eilutes rašančioji.

— Vera Romuk, gudų visuomeninė, gražiai kalbanti lietuviškai, kartu su ukrainiete U. Čelowych, prašė nepamiršti ir pakviesti į bet koki lietuvišką veikimą. Priminė, kad abiejų adresatų gerai žinomi "Drauge".

— Solistė Margarita Momkienė ir Genovaitė Mažeikienė dalyvaus meninėje programoje Putnamo seselių rėmėjų ruošiamoje tradicinėje vakarienoje kovo 9d. 5 v.v. jaunimo centre, Chicagoje.

Lietuvos Dukterų dr.-jos pagerbime iš k.: E. Sidzikauskienė, S. Adomaitienė ir B. Briedienė (abi buv. pirm.), B. Saldutienė (Washingtono skyr. pirm.), E. Klelienė (pirmininkė), ir H. Bagdonienė. Nuotr. Z. Degučio

LABAI SVARBI ŽMOGAUS ORGANIZMUI DARŽOVĖ

Paprastai daržovės ne visos vienodai mėgiamos, vienos daugiau, kitos mažiau. Kai kurių daržovių žmonės net vengia, nes mano, kad jos tunka, kaip pvz. bulvės. Tuo tarpu jos minėtų atžvilgiu visai, nekalto. Kalti su bulvėmis naudojami priedai: riebi mėsa, padažai, sviestas, grietinė ir t.t. Ginčijamasi ir dėl špinatų, "laima" pupelių ir kitų daržovių naudingumo ar žalingumo ir pan.

Tuo tarpu morkos naudingumu niekas neabejoja, ją mielai valgo mūsų mažieji ir suaugę. Ją valgo virtas ir žalias, o labiausiai mėgiama jų sūnka. Ši tinkama visiems — suaugusiems, vaikams, seneliams, sveikiesiems ir ligoniams.

Vietoje arbatos ar kavos - morka Morkos mūsų išradimųjų šeiminių buvo naudojamos net arbatžolių ir kavos pakaitalu. Stambiai sutarkuotas morkas džiovindavo ir naudodavo vietoj arbatžolių, o labiau pagruzdintas vietoj kavos. Dėdavo morkas į pyragus, ragaiši, į saldžias duotas, naudodavo sunkienei, gilai ir sviesto dažymui.

Daukus carota — laukinė morka Lietuvoje augdavo pakelėse ir pievose, tačiau mūsų mitybai ji jokios reikšmės neturi. Tuo tarpu daržuose auginama morka — daukus satvus visų mėgiama ir turtinga įvairiomis mūsų organizmui naudingomis medžiagomis.

Ši valgomoji morka jau buvo žinoma prieš 2000 m. Į JAV ji pateko iš Anglijos tik 1606 m.

Siandien morka žiūrima ne vien kaip į maistui vartojamą daržovę, bet ir kaip į šaltinį vertingų vitaminų, mineralų ir kitų maistingų medžiagų. Viena iš vertingųjų medžiagų yra karotinas. Šią geltoną medžiagą mūsų kepenys kitų virškinamųjų organų pagalba paverčia į vitaminą A. Gryno vitamino A morkose yra nedaug.

Nors morkose vitamino C, B ir B-2 nedidelį kiekį, tačiau labai gera kombinacija tokių mineralų.

Saldžios mintys

Vos tikrai prieš vėnierių metus penkių svarų cukraus maišas kainavo 75 centai. To paties svorio maišelio kainas dabar persirito gerokai per 3 dol. Ir ne vien cukrus pabrango. Visa, kas padaryta su cukrumi, žymiai daugiau kainuoja: saldainiai, pyragai, saldieji gerimai, "šaltoji kofė" — ledai, dribsniai ir t.t. Sveikatos "apaštalai" džiaugiasi tuo reiškinio ir tikisi, kad žmonės pradės daug sveikiau valgyti, sumažindami cukraus kiekį.

Gayelord Hauser, vienas sveikaus ir natūralaus maisto propaguotojų, nuolatos kalia, kad cukrus, kaip ir gyvuliniai riebalai žmogui sveikatos neneša. Anot jo, mums užtenka angliavandenių, kiek mums reikia, iš vaisių ir daržovių. Per daug saldumynų yra tuščios kalorijos.

STEFANIJA STASIENĖ

ly druskos formoje: geležies, kalčio, fosforo, nikelio, vario, jodo ir mangano.

Morkos reikšmė regėjimui

Nežiūrint čia minėtų mineralų, labiausiai reikėtų vertinti morkose esantį didelį kiekį karotino: 100 gr. morkų jo turi nuo 1.8 iki 7.2 mgr. Kadangi karotinas neįtrauktas temperatūrai, tad, verdant ar konservuojant morkas, jis lieka nepažeistas.

Kaip minėjau, karotinas mūsų organizmas paverčia į vitaminą A, kuris nepaprastai svarbus mūsų regėjimui. Todėl, kalbant apie morkas, nenorom tenka prisiminti didžiausią gyvenime pataikančią tragediją — regėjimo netekimą. Gyventi pasaulyje be šviesos ir spalvų, reikia būti vienu nelaimingiausių tvarinių šiame pasaulyje. O vitaminas A daugelyje atvejų turi lemiamos reikšmės mūsų akių sveikatingumui. Kiek reikšmės vitaminas A turi mūsų regėjimui, dr. Edmund S. Nasset taip aiškina. Mūsų akies retinos daly šviesos jaučiamųjų lazdelių ir kūgių sluoksnyje esantis cheminis skystis yra junginys vitamino A ir proteino. Šviesa, patekusi į akį ir palietusi šviesos jaučiamąsias lazdeles, minėtą skystį paverčia į bespalvę substanciją. Šios reakcijos rezultate vitaminas A atsiskiria nuo proteino. Tamsioje vėl vyksta šių dviejų medžiagų susijungimas. Tačiau proceso metu dalis vitamino A susinaudoja. Taigi reikia atsiradus vitamino A trūkumą nuolatos papildyti. Šiuo atveju morkos yra geriausias šaltinis. Ypač morkų sūnka, tas aukštinės spalvos nektaras, duoda mums daugiausia šio taip mūsų regėjimui reikalingo vitamino A.

Nereikia laukti, kol susirgsime, nes morkos nėra vaistas, o tik maistas, kuris mūsų organizmą palaiko sveiką ir leidžia normaliai svarbiems mūsų organizmo organams funkcionuoti.

Sveikatingumo šaltinis

Tad kodėl nesigaivinti kad ir tokiu skoningu ir sveiku gėrimu: 2 dalys morkų sūnkos ir 1 dalis salierų sūnkos, arba 1 dalį morkų sūnkos ir 1 dalį lieso pieno lengvai suplakus tuoj gerti.

Tai geras gaivinantis gėrimas prieš valgį arba kas nori išlaikyti normalų svorį. Bet kokią sunkią patartina nelaikyti ir į šaldytuvą nedėti. Pagaminus, tuoj ir išgerti.

FILMAI, SUSILAUK DIDŽIAUSIO SUSIDOMEJIMO

Daugiausia pelno 1974 m. atnešė filmas "The Godfather" — net 85,747,184 dol. Kitas, meniniu atžvilgiu daug vertingesnis filmas — "The Sound of Music" — dabar antrojoje vietoje, atnešęs 83,981,000 dol., "Gone with the Wind" susienavo 70,179,000 dol. Su R. Redford ir P. Newman sukurtas "The Sting", paleistas 1973 m. pabaigoje, užėmė ketvirtą vietą, 1974 m. į kasą atnešęs 68,450,000 dol. Po to eina "The Exorcist", "Love Story" (1970 m.), "The Graduate" (1968), "Airport" (1970), "Doctor Zhivago" (1965).

MIRĖ RAŠYTOJA WODEHOUSE

Sulaukusi 93 m. amžiaus, Southampton, N. Y. ligoninėje vasario 14 d. mirė ypač produktyvi žydė beletristė P. G. Wodehouse. Mirė širdies ataka.

Ona Biezienė, kalbėjusi apie Chicago Lietuvos Moterų klubą, prisega orchidėjos koražą Matilda Marcinkienė, Lietuvių moterų klubų federacijos Chicago klubo pirm. Nuotr. Z. Degučio